Verweving en milieuhinder

Actiebrochure

ACV
www.acv-online.be

Sinds enkele jaren hebben de vakbonden een milieuwerking. Dit uit zich onder meer in de organisatie van vorming en het uitgeven van publicaties. Om die bestaande milieuwerking een extra impuls te geven werd een project uitgewerkt door de Vlaamse vleugels van de drie grote vakbonden. Dit milieuproject wil meer specifiek rond twee thema's de syndicale milieuwerking bijkomend versterken. Enerzijds gaat het over **'ruimtelijke verweving en milieuhinder'** en anderzijds om 'milieu en gezondheid'. Deze thema's zijn voor de vakbonden vrij nieuw en bijzonder belangrijk. Met het milieuproject wordt over deze thema's zowel breed informatie verspreid binnen de vakbonden als heel concreet terreingericht, via pilootprojecten, een syndicale methodologie uitgewerkt. Dit project is mede mogelijk gemaakt met financiële steun van de Vlaamse overheid, die hiermee het belang van de vakbond als één van de actoren in het milieubeleid erkent.

Deze brochure wil aanzetten tot het voeren van actie rond het thema **'ruimtelijke verweving en milieuhinder'**

Deze brochure is een voor het ACV aangepaste versie van de brochure "Milieuhinder veroorzaakt door bedrijven: ook jouw zorg!", die door de door het Hoger Instituut voor de Arbeid (HIVA), in samenwerking met ACV, ABVV en ACLVB werd aangemaakt. De oorspronkelijke brochure werd geschreven door Mayke Vandeputte van het HIVA.

INHOUD

1. Ruimtelijke verweving en milieuhinder: ook jouw probleem? 4

2. Waarom actie voeren? 8

2.1. Excuses om niets te doen 9

2.2. Maar bij nader inzien 9

3. Actie in de onderneming 12

3.1. Actieschema milieuhinder 15

3.2. Het actieschema 'milieuhinder' verder uitgelegd 16

3.2.1. Voorbereiding 16

3.2.2. Voorstelling problematiek op het Comité PB 19

3.2.3. Actieplan opstellen 19

3.2.4 Actieplan uitvoeren 21

3.2.5 Actieplan opvolgen en evaluatie 22

3.3. Voorbeeld: actie op het vlak van communicatie 22

3.4. Wat als de onderneming niet wil meewerken? 24

3.5. Bevoegdheden van de werknemersvertegenwoordigers 24

3.5.1. Het Comité voor preventie en bescherming op het werk (Comité PB) 24

3.5.2. De ondernemingsraad 27

3.5.3. De syndicale afvaardiging 27

4. Stappenplan voor de buurt 28

4.1. Actieschema 'verweving en hinder' 30

4.2. Het actieschema 'verweving en hinder' verder uitgelegd 31

4.2.1. Problemen identificeren 31

4.2.2. Samen sterk 32

4.3. Toegang tot milieu-informatie voor de burger 33

4.3.1. Informatie over een onderneming 33

4.3.2. Informatie over de regio 34

4.4. Adviesraden 35

4.4.1. Adviesraden voor milieu en natuur (MiNa-raad) 35

4.4.2. Commissies voor Ruimtelijke ordening 36

4.5. Complexe verweving- en hinderproblemen 36

5. Milieuhinder 38

5.1. Wat is milieuhinder? 39

5.2. Geurhinder 40

5.2.1 Wat is geurhinder? 40

5.2.2. Mogelijke oorzaken van geurhinder 40

5.2.3. Effecten van geurhinder 41

5.3. Geluidshinder en trillingen 41

5.3.1. Wat is geluidshinder? 41

5.3.2. Wat is het effect van geluidshinder? 42

5.4. Lichthinder 42

5.5. Overige vormen van hinder 43

5.5.1. Stofhinder 43

5.5.2. Visuele hinder 43

5.5.3. Rookhinder 44

5.6. Verkeer en vervoer 44

5.7. Wat zegt de wetgeving over milieuhinder? 44

5.7.1. Geurhinder 45

5.7.2. Geluidshinder 45

5.7.3. Lichthinder 46

5.8. Welk beleid wordt er in Vlaanderen rond milieuhinder gevoerd? 46

6. Ruimtelijke verweving 48

6.1. Wat is verweving? 49

6.2. Welke meerwaarde kan verweving creëren? 50

6.3. Verwevingsdiagram: de relatie tussen wonen en werken 50

6.4. De evolutie van de ruimte in Vlaanderen 52

6.5. Welk beleid wordt er rond ruimtelijke ordening gevoerd? 53

6.5.1. Ruimtelijke structuurplannen 54

6.5.2. Ruimtelijke uitvoeringsplannen 54

6.5.3. Grond- en pandenbeleid 55

6.5.4. Vergunningen 55

6.5.5. Toezicht en handhaving 55

Bijlage 1 : Hinderchecklist 56

Bijlage 2 : Wie is wie? 59

Ruimtelijke verweving en milieu-hinder: ook jouw probleem?

Foto: R. Peters

Ruimtelijke verweving en milieuhinder: ook jouw probleem?

Droom jij er ook wel eens van om in de buurt van je werk te wonen? Het kan inderdaad een aantal voordelen opleveren. Je hoeft geen uren meer in de file te staan. De economische activiteit van je onderneming trekt horeca en handel aan. Dit zorgt voor een florerende buurt. Je onderneming kan eventueel een aantal faciliteiten ter beschikking stellen van de buurtbewoners: parkeergelegenheid, speelruimte voor de kinderen in het weekend, …

Wonen en werken, net zoals natuur, land- en bosbouw, recreatie en toerisme trachten letterlijk een plaats binnen de 'open ruimte' te verwerven. Maar de ruimte in Vlaanderen is slechts in een geringe hoeveelheid beschikbaar. Daarom kan het in elkaars nabijheid brengen van verschillende functies zoals wonen, economie, natuur, recreatie, … een belangrijke meerwaarde betekenen. Dit 'samenbrengen' of 'verweven' van de verschillende functies is in het verleden niet altijd even doordacht gebeurd. Met als gevolg dat de ruimtelijke verweving van wonen en werken vaak hinder veroorzaakt.

BUURTBEWONERS PIKKEN STANK EN LAWAAIHINDER NIET LANGER

De bewoners van de Kasteelstraat kunnen de geur- en geluidshinder van het zinkbedrijf Geon[1] niet langer verdragen. Ze vechten al tien jaar voor een rustige en stankvrije buurt, maar zonder resultaat. De gemeente zegt dat het bedrijf heeft aangemaand om bijkomende zuiveringsinstallaties te plaatsen. En Geon zelf? Dat leeft naar eigen zeggen de milieuregels na. 'Allemaal leugens', zegt de buurt.

'Op sommige dagen hangt er in de hele straat een dikke mist, zodat je niet anders kunt dan binnen blijven. Een barbecue in de week is uitgesloten.' zegt Josette uit nummer 132. 'Onze buurt blijft met vragen zitten waar maar geen antwoord op komt. Wij vragen niet dat het bedrijf sluit, maar ze moeten er rekening mee houden dat hier mensen wonen.'

Ook de natuurvereniging deelt de bezorgdheid van de buurtbewoners. 'Het bedrijf is al 40 jaar in de Kasteelstraat gevestigd. 'Al die tijd is er geurhinder', weet de voorzitter van de natuurvereniging, 'maar door de uitbreiding werden de problemen groter'.

De zaakvoerder van Geon weet dat de buurt mort. 'Wij hebben op een vorige buurtvergadering duidelijk gemaakt wat onze toekomstplannen waren en die zijn we nu volop aan het realiseren.'

Bron: Het Laatste Nieuws, 8 mei 2003 en Het Volk, 21 mei 2003

[1] *De namen van bedrijven in deze brochure zijn fictief.*

Heb je er al eens bij stilgestaan dat jouw onderneming hinder kan veroorzaken voor de omwonenden? Zou je zelf in de buurt van jouw onderneming willen wonen?

	JA	NEE
Ligt je onderneming op minder dan 500 m van een woonkern?	☐	☐
Verspreidt je onderneming een onaangename geur?	☐	☐
Veroorzaakt je onderneming soms lawaai?	☐	☐
Zijn er al klachten geweest van buren?	☐	☐
Is er veel vrachtverkeer?	☐	☐
Ligt de buurt onder een laagje stof?	☐	☐
Is er een buurtcomité dat acties voert rond jouw onderneming?	☐	☐

Indien je op één of meer van bovenstaande vragen 'ja' antwoordde, is de kans groot dat jouw onderneming te kampen heeft met een probleem van *ruimtelijke verweving en milieuhinder*!

In de eerste hoofdstukken lees je hoe je actie kan voeren rond milieuhinder en verweving.

In de laatste hoofdstukken wordt nog eens haarfijn uitgelegd welke ladingen de vlaggen 'milieuhinder' en 'verweving' precies dekken.

Foto: R. Peters

Waarom actie voeren?

2

Foto: R. Peters

Waarom actie voeren?

2.1 EXCUSES OM NIETS TE DOEN …

De volgende excuses heb je zelf wel eens gehoord of misschien wel gebruikt.

- 'Waarom zou ik mijn nek uitsteken voor buurtbewoners?'
- 'Waarom zou ik actie voeren rond milieuproblemen buiten de bedrijfsmuren?'
- 'Ik wil geen slapende honden wakker maken.'
- 'Ik woon zelf in de buurt van mijn onderneming. Ik wil mijn baas niet voor het hoofd stoten.'
- 'Het buurtcomité is een bedreiging voor mijn job.'
- 'Ik vrees dat de onderneming zou sluiten indien er moet geïnvesteerd worden.'
- 'Milieu is een technische kwestie: ik weet er niets vanaf.'
- 'De milieuwetten zijn te streng.'
- 'Milieu en werkgelegenheid zijn als water en vuur.'
- 'De onderneming stond hier eerst. De buurtbewoners hebben goedkope bouwgrond aangekocht en nu klagen ze over hinder.'
- 'Als de onderneming moet herlokaliseren, zal het zijn activiteiten stopzetten.'

2.2 MAAR BIJ NADER INZIEN …

Is het wel een goed idee om je kop in het zand te steken? Heel wat voorbeelden tonen aan dat werken aan 'verweving en milieuhinder' in het voordeel van je onderneming kan zijn.

Het Spinnewiel op het nippertje gered!

Het Spinnewiel is de belangrijkste onderneming in de regio want het stelt 1200 mensen tewerk. Het bedrijf is in de jaren '60 aan de rand van de stad ontstaan.

Er zijn fouten gebeurd bij het opstellen van het gewestplan. De firma kwam in woonzone terecht. De problemen ontstonden bij de bouw van een nieuw magazijn. Een buurtbewoner kloeg dat hij 'zichtschade' leed, hij kon nu namelijk de kapel in de verte niet meer zien. Een andere buurtbewoner kloeg dat hij last had van geur- en geluidshinder.

Het buurtcomité heeft tegen de milieuvergunning van Het Spinnewiel beroep aangetekend. De vakbonden hebben gezamenlijk actie ondernomen toen de vergunning van de onderneming in februari 2002 definitief vernietigd werd. Het Spinnewiel is immers een geïntegreerd bedrijf. Spinnerij, weverij en

ververij zijn nauw met elkaar verbonden. Als één productieschakel wegvalt, heeft de rest geen zin meer. ACV, ABVV en ACLVB hebben onder de werknemers een petitie gehouden. Ministers werden aangeschreven. De directie en de vakbonden hebben de petitielijst afgegeven bij Minister Dua. Het resultaat is een vergunning met bijzondere voorwaarden die vijf jaar geldig is.

Eén van de bijzondere voorwaarden is het installeren van een overlegcommissie met o.a. het bedrijf, de buurt en de overheid. De vakbond heeft er bij Minister Dua op aangedrongen dat er ook een werknemersvertegenwoordiging zou zijn. Dit verzoek werd ingewilligd.

De vakbondssecretaris ervaart de overlegcommissie als positief. Er komt nu meer communicatie. Het bedrijf werkt goed mee aan open communicatie en aan milieu-investeringen om hinder te verminderen. De geurhinder zou afkomstig zijn van de ververij. Er is soms een ammoniakgeur bij het bleken van de stoffen. De trillingen zijn afkomstig van transport en van machines. De getouwen werden op een zwevende vloer geplaatst om de trillingen te dempen.

Bron: interview met een vakbondssecretaris

Een zonevreemd bedrijf

Ongeveer 10 jaar geleden groeiden stilaan de problemen van verweving en zonevreemdheid. De ruimtelijke ordeningsplannen werden ingekleurd. Er kwamen woonkernen in de buurt van de fabriek. De directie was onachtzaam en zonder dat ze het besefte, was haar bedrijf zonevreemd geworden. Deze problemen komen meestal naar boven wanneer een nieuwe vergunning aangevraagd wordt. De ruimtelijke verweving brengt ook milieuhinder met zich mee. De fabriek stond er nochtans eerst. De mensen hebben goedkope bouwgrond aangekocht en nu klagen ze over hinder. De werknemers zeggen dat het die mensen hun eigen schuld is. Men zou echter moeten inzien dat de verantwoordelijkheid bij de bedrijfsleider ligt die deze situatie niet vooruitziend genoeg beheerd heeft. De buren ondervinden geluidshinder, trillingen, geurhinder, … Hierdoor wordt hun nachtrust verstoord. Soms volstaan eenvoudige maatregelen om aan de wensen van de omwonenden tegemoet te komen: ruimte voorzien voor de vrachtwagens, motor stilleggen, alleen transport na 7 uur 's morgens, …

Tot op heden blijft de milieuproblematiek van dit bedrijf moeilijk beheersbaar. Er wordt echter (traag maar zeker) vooruitgang geboekt. Er werd een ***convenant*** *afgesloten tussen het bedrijf en de Vlaamse overheid. Dit is een goed compromis wanneer een situatie uitzichtloos en onoplosbaar lijkt.*

De vakbond is hierin zeer actief geweest om iedereen zo snel mogelijk rond de tafel te krijgen (vakbond, directie, gemeente, natuurverenigingen, …). De overheid verbindt er zich toe om niet meteen te sanctioneren op voorwaarde dat het bedrijf investeringen belooft. Volgens de vakbondssecretaris is 'open communicatie' de beste oplossing voor een probleem.

Bron: interview met een vakbondssecretaris

Een eventuele bedreiging voor de onderneming door milieuproblemen is vaak het gevolg van een slecht milieubeleid. Als je onderneming jarenlang laks omspringt met de milieuregels, kan ze plotseling een verlenging van de milieuvergunning geweigerd zien, met als gevolg een dreiging tot sluiting. Indien je onderneming zich echter aan de regels zou gehouden hebben, was deze dreiging nooit ontstaan. De overheid is – door het weigeren van de milieuvergunning – wel de *aanleiding* van de dreiging, maar niet altijd de *oorzaak*.

Een milieuvergunningsaanvraag opent soms 'de doos van Pandora'. Hinderproblemen die je baas tot dan toe genegeerd heeft of gewoonweg niet heeft zien aankomen, komen dan naar boven zonder dat hij er nog omheen kan.

Een milieuvergunning is voor je baas zoals een rijbewijs voor een bestuurder. Tegenwoordig is een milieuvergunning veel meer dan een administratieve formaliteit. Bij het toekennen van de vergunning zal de gemeente of provincie rekening houden met het maatschappelijk draagvlak voor de activiteiten van je onderneming. De buurtbewoners kunnen als belanghebbenden hun stem laten horen. Je onderneming doet er dus goed aan om niet enkel de korte termijnkosten voor milieu in rekening te brengen, maar ook lange termijnbaten, zoals een vlotte verlenging van de vergunning, het vermijden van saneringskosten, e.d.

Hier is voor jou als militant een belangrijke taak weggelegd. Je kunt je baas erop wijzen dat hij niet te laks mag omspringen met de milieugevolgen van de activiteit, zelfs als er enkel effecten zijn waardoor de werknemers niet persoonlijk worden geraakt, zoals hinder voor omwonenden. Het is dus belangrijk dat je ijvert voor en meewerkt aan goede relaties met de buurt.

Je moet er ook op toezien dat de voorgeschreven milieuregels in je onderneming worden gerespecteerd. Een kritische houding ten aanzien van het milieubeleid van je onderneming via het Comité voor Preventie en Bescherming op het werk is op haar plaats. Maar je bent meer dan een loutere waakhond. Je kent de onderneming door en door. Je kan dan ook een actieve rol spelen in het milieubeleid van de onderneming door adviezen te geven en actief mee te werken aan het milieubeleid. Actie voeren voor een verbetering van de kwaliteit van de werk- en leefomgeving betekent dus tegelijk tewerkstelling op termijn garanderen.

Schorsing dreigt voor composteringsbedrijf

Het composteringsbedrijf Green neemt extra maatregelen om de geurhinder in de omgeving te verminderen. De maatregelen komen er nadat de milieu-inspectie had geadviseerd om de vergunning van het bedrijf tijdelijk op te schorten.

In het verleden werden al heel wat maatregelen genomen om de geurhinder terug te dringen. Maar de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) wees, in haar verslag over geurhinder in de kanaalzone, met een beschuldigende vinger naar twee andere bedrijven.

De milieu-inspectie vroeg om de schorsing van de vergunning van het composteringsbedrijf, tot het nieuwe maatregelen zou nemen om de geurhinder in de omgeving drastisch te beperken. Het bedrijf gaat op dat verzoek in en besloot om de hoeveelheid groente-, fruit- en tuinafval die naar de installatie wordt gevoerd, tijdelijk met de helft te verminderen. Het bedrijf zal de maatregelen die gesuggereerd worden in het rapport van de VITO, onmiddellijk doorvoeren. Bovendien zal het bedrijf, in nauw overleg met de VITO, de Vlaamse milieu-administratie Aminal en de gemeente, op korte termijn een actieplan opstellen voor het doorvoeren van de overige voorgestelde maatregelen.

De naburige stad steunt de schorsing van de milieuvergunning van Green. Uit een recent geuronderzoek bleek dat het composteringsbedrijf en een andere onderneming de grote schuldigen zijn van stankhinder in de twee gemeenten.

Intussen hekelt het buurtcomité de houding van Green. 'Het voert maatregelen door als er druk van buitenuit komt', zegt de voorzitster van het buurtcomité. 'Anders gebeurt er niets. Het is tijd voor een definitieve oplossing.'

Bron: De Standaard, 16 mei 2003 en Het Laatste Nieuws, 21 mei 2003

Welke rol zou je als militant kunnen spelen? Hoe zou je het probleem aanpakken? Je vindt een leidraad voor het antwoord op deze vragen in de actieschema's van hoofdstuk 3 en 4. Voor wie meer wil weten over milieuhinder en ruimtelijke verweving staat er in hoofdstuk 5 en 6 achtergrondinformatie.

Actie in de onderneming

3

Foto: R. Stevens

Actie in de onderneming

In het volgende actieschema bekijken we stap voor stap hoe je milieuhinder syndicaal kan aanpakken in je eigen onderneming. Vergeet hierbij niet dat **actie voeren groepswerk is.** Het behoort tot de taken van het Comité PB om klachten en problemen op het vlak van milieuhinder aan te kaarten. Een belangrijke sleutel tot succes is dat de actie door een zo groot mogelijke groep gedragen wordt.

In eerste instantie moet getracht worden alle ACV-militanten binnen de onderneming op één lijn te krijgen. De voorbereiding van de actie gebeurt dan ook bij voorkeur in de **ondernemingskern.** Elke militant kan hierbij zijn specifieke rol vervullen. Leden van de ondernemingsraad beschikken bijvoorbeeld over belangrijke informatie en interessante bevoegdheden als het over het milieu gaat. Via de economische en financiële informatie (EFI) hebben ze een zicht op bedrijfsinvesteringen, dus ook milieu-investeringen. En ze kunnen hierover hun mening geven.

Indien er geen Comité PB bestaat in de onderneming, worden de bevoegdheden van het Comité PB overgenomen door de syndicale afvaardiging. Dus de afvaardiging kan ook de aanzet geven tot het voeren van een campagne rond milieuhinder.

Probeer op voorhand de werknemersvertegenwoordigers van de **andere vakbonden** in te lichten zodat jullie sterker staan op het Comité PB. Hoe groter de groep van werknemers, die zich achter de actie scharen, hoe groter de kans dat ook de werkgever zijn medewerking verleent. Samen kan je ook meer informatie verzamelen dan alleen.

Je kan ook rechtstreeks een beroep doen op de **werknemers**. Ze kunnen ingeschakeld worden om mee naar oplossingen te denken. Indien werknemers vanaf het begin betrokken worden, zullen ze ook meer gemotiveerd zijn om mee te werken bij de uitvoering van het actieplan. Richt je hierbij niet alleen tot de groep van vaste werknemers. Vergeet niet de werknemers van onderaannemers, uitzendkrachten, enz.. Ook zij kunnen een belangrijke invloed hebben op milieuhinder.

Je onderhoudt best ook goede relaties met de **preventieadviseurs** en **milieudeskundigen** (milieucoördinator, …) in de onderneming. Voor heel wat informatie over milieu, ben je van deze personen afhankelijk. Waarom ook niet onmiddellijk aftoetsen of de **werkgever** de actie niet kan of wil ondersteunen. Indien dit het geval is, dan sta je onmiddellijk meer dan één stap verder.

Wanneer we over milieuhinder spreken, gaat de grootste aandacht natuurlijk uit naar de impact van de activiteiten van de onderneming op haar omgeving.

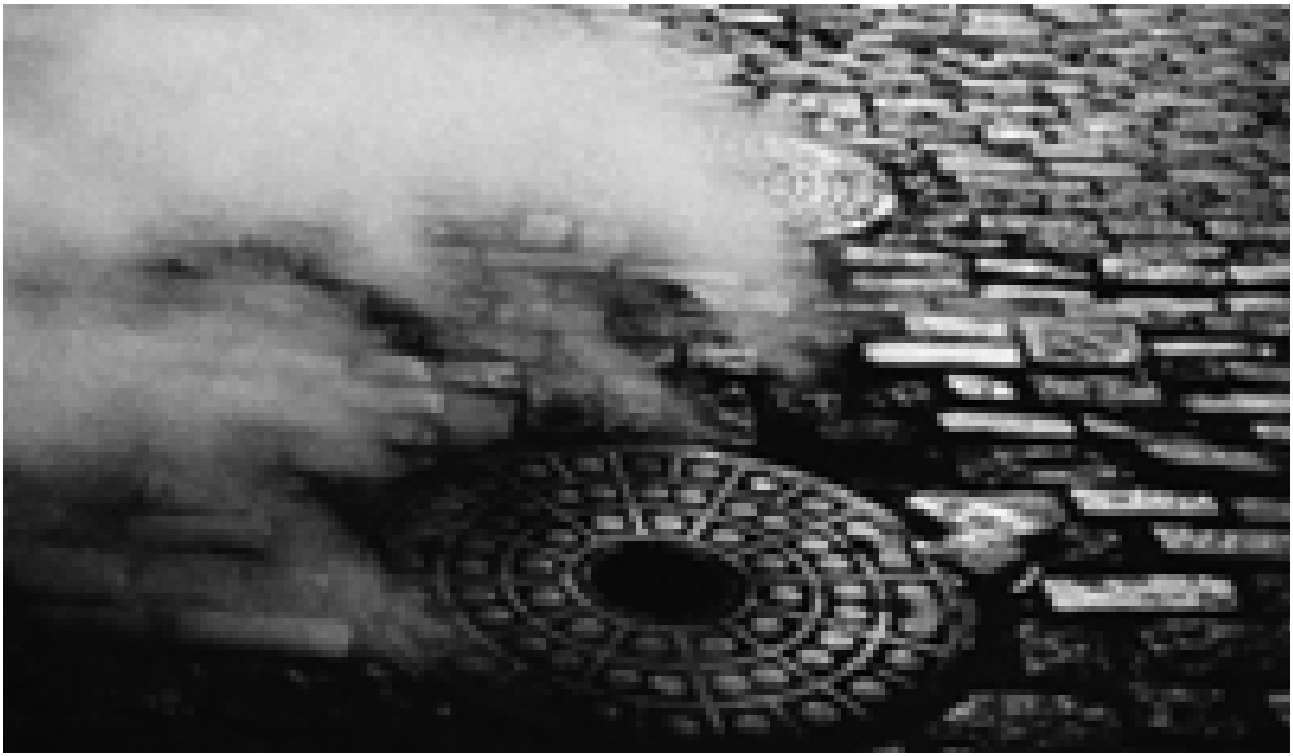

Daarom moeten we ook contacten opbouwen met de omwoners. In het ACV kan dit via de **interprofessionele afdelingen**. De interprofessionele militanten zijn vaak goed op de hoogte van wat er bij de buurtbewoners leeft. Je kan ook contact opnemen met andere organisaties, zoals **buurcomités, milieubewegingen**, enz.. Het is zeer belangrijk om te weten wat de omgeving van je onderneming vindt als het over het milieu gaat.

TIP

Neem niet te veel hooi op je vork!

In het volgende punt staat in detail beschreven hoe je een actie op het vlak van milieuhinder kan opzetten. Dit actieschema schrikt je misschien af omdat het moeilijk of gewoon te veel werk lijkt. Laat je hierdoor echter niet ontmoedigen. Je moet niet proberen alle problemen tegelijk op te lossen. Zo bedelf je jezelf onder het werk en geraak je gefrustreerd omdat niet alles verloopt zoals je dacht. Je kan ook gewoon eenvoudiger van start gaan, door één probleem op het vlak van verweving en hinder uit te kiezen en aan te pakken. In punt 3.3. hebben we een voorbeeld van een eenvoudige actie opgenomen.

Je overlegt ook best vooraf met je secretaris of de milieuverantwoordelijke van je organisatie over wat haalbaar is en wat niet en welke strategie je best volgt.

3.1 ACTIESCHEMA MILIEUHINDER

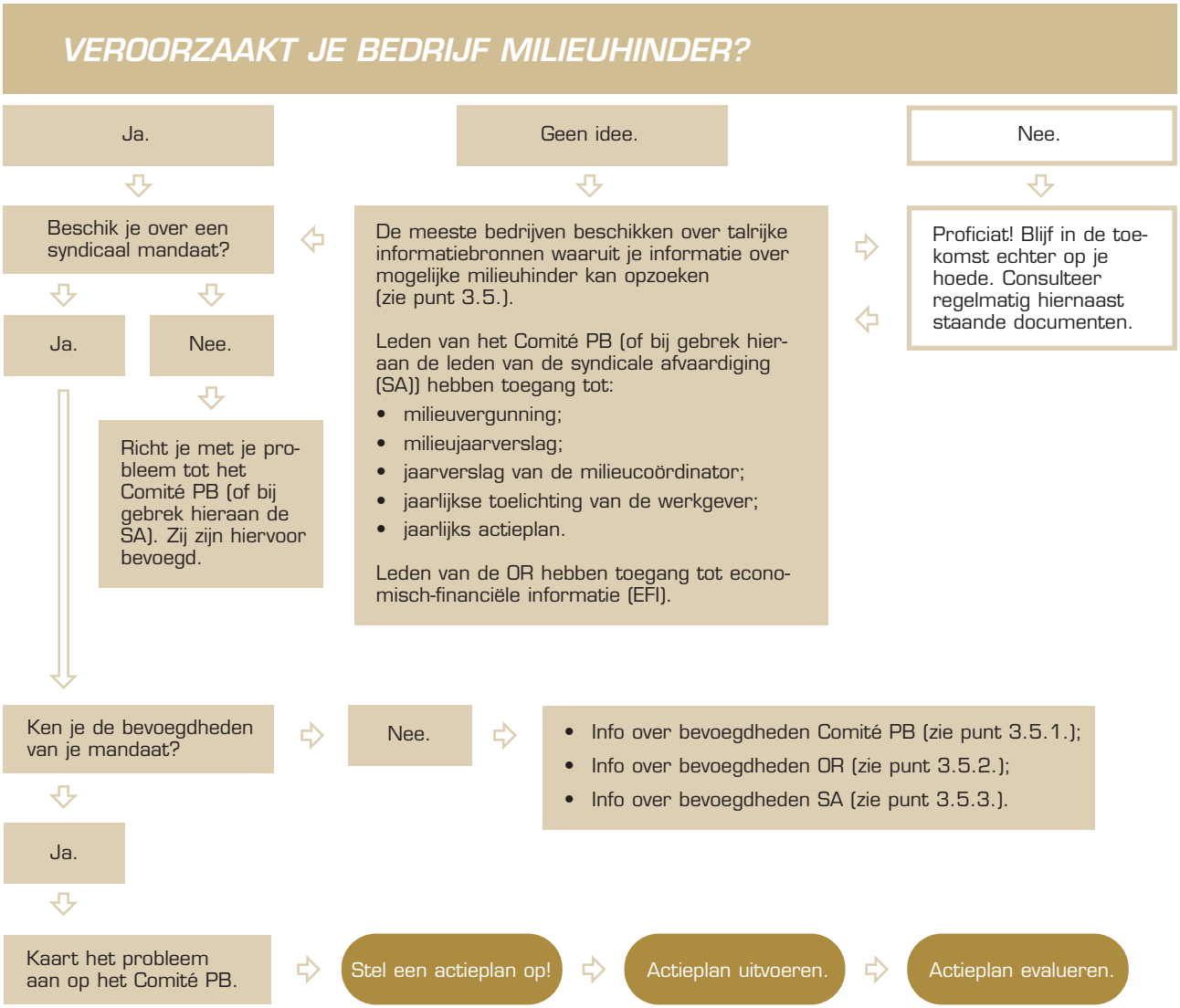

3.2 HET ACTIESCHEMA 'MILIEUHINDER' VERDER UITGELEGD

Actie voeren rond milieuhinder gebeurt in vijf stappen:

1. voorbereiding;
2. voorstelling van de problematiek op het Comité PB;
3. actieplan opstellen;
4. actieplan uitvoeren;
5. evaluatie.

3.2.1 VOORBEREIDING

3.2.1.1 Inventaris van de knelpunten: milieuchecklist

Bij de opvolging van het milieubeheer van je onderneming is het belangrijk om te weten of er zich al dan niet problemen van milieuhinder voordoen. Ben je zeker dat er geen problemen zijn dan is dat een goede zaak. Blijf echter waakzaam en raadpleeg regelmatig de milieuinformatie van je onderneming waar je toegang tot hebt (zie punt 3.5.). Ook de milieukalender is een handig instrument om het milieubeleid van je onderneming op de voet te volgen (zie www.milieukalender.com).

Heb je er geen flauw benul van of de buurt last heeft van hinder die door jouw onderneming veroorzaakt wordt? Ook dan is inlichtingen inwinnen een goede vertrekbasis om een beter zicht te krijgen op de situatie. Wanneer er manifest problemen van milieuhinder zijn, is het Comité PB hét overlegorgaan binnen de onderneming om deze problematiek te bespreken of bespreekbaar te maken. Heb je zelf een mandaat maar ben je onzeker over je bevoegdheden inzake milieu, raadpleeg dan de informatie onder punt 3.5.1.

Tijdens de voorbereidingsfase stel je een inventaris op van knelpunten met betrekking tot milieuhinder. Hiermee ga je na wat er zou moeten veranderen voor een betere kwaliteit van de werk- en woonomgeving. De milieuchecklist in bijlage 1 kan hierbij een hulpmiddel zijn.

3.2.1.2 Maatregelen

Om de vergadering van het Comité PB degelijk voor te bereiden, kan je al nadenken over mogelijke maatregelen om milieuhinder in te dijken. Merk op dat er een gradatie zit in de mogelijke oplossingen. De beste oplossing is nog altijd problemen voorkomen (preventie). Zo kan men bijvoorbeeld bij de keuze van een nieuwe machine rekening houden met het geluidsniveau van de installatie. Als er zich dan toch problemen voordoen, kan men best de oorzaak van het probleem aanpakken (bestrijden aan de bron). Zo kan men bijvoorbeeld een luidruchtige machine inkapselen. Bestrijding aan de bron is echter niet altijd mogelijk. Daarom kan men maatregelen nemen om de hinder zo veel mogelijk te beperken (collectieve of persoonlijke beschermingsmaatregelen). Voor de geluidsproblematiek zou dit onder andere een geluidsscherm kunnen zijn of het dragen van oordopjes.

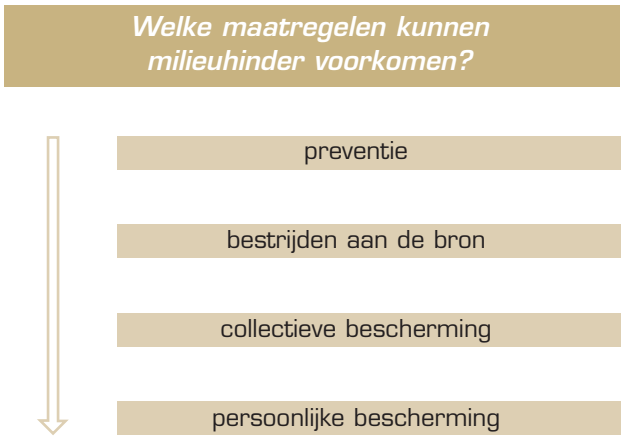

Men maakt ook een onderscheid tussen de verschillende niveaus waarop aan het hinderprobleem kan verholpen worden. De *overheid* (bijvoorbeeld de gemeente) kan beleidsmaatregelen treffen om een gunstig klimaat te scheppen voor verweving tussen wonen en werken (bijvoorbeeld het opstellen van een ruimtelijk uitvoeringsplan: zie 6.5.2.). De *bedrijfsleiding* kan bepaalde structurele maatregelen invoeren (bijvoorbeeld bewegingsdetector plaatsen om lichthinder te beperken) en de *werknemers* tenslotte kunnen o.a. door het naleven van de werkinstructies aandacht hebben voor het beperken van milieuhinder (bijvoorbeeld de deuren van de werkplaatsen systematisch sluiten tegen lawaai).

Wie kan maatregelen nemen om milieuhinder te voorkomen?

overheid

bedrijf

werknemer

Hieronder geven we een aantal voorbeelden van maatregelen die in het Comité PB kunnen voorgesteld worden. Deze lijst is zeker niet volledig aangezien de mogelijke oplossingen sterk afhankelijk zijn van de aard van de activiteiten van je onderneming. De voorgestelde oplossingen zijn slechts voorbeelden, die niet noodzakelijk de goede oplossingen zijn voor jouw onderneming

Wat kan men doen tegen stof- en geurhinder?

Preventief	Bestrijden aan de bron	Collectieve of persoonlijke bescherming
- regelmatig de installaties en het goed functioneren ervan controleren (filters, buizen, dichtingen, pompen en kleppen, …); - stoom/dampen recycleren; - lekken onmiddellijk herstellen; - geen afval verbranden (verpakkingen, paletten, banden, olie, karton, plastiek, …); - vrachtwagens wassen; - sensibiliseren, informeren en opleiden van de werknemers (bijvoorbeeld tips voor een kraanman om bij het lossen van schepen stofhinder te beperken); - …	- (stof)filters plaatsen; - stofgevoelige producten benevelen; - opslag en transportbanden overdekken; - …	- de wegen schoonvegen en/of natspuiten; - …

Wat kan men doen tegen geluidshinder en trillingen?

Preventief	Bestrijden aan de bron	Collectieve of persoonlijke bescherming
- bij investeringen geluidsarme machines kiezen; - beweegbare delen van machines juist afstellen; - het raderwerk smeren; - sensibiliseren, informeren en opleiden van de werknemers; - …	- de anti-lawaaibescherming van de machines gebruiken; - luidruchtige machines inkapselen; - trillende machines op een zwevende vloer plaatsen; - …	- gebouwen isoleren; - de deuren van de werkplaatsen systematisch sluiten; - geluidsscherm plaatsen; - volumebuffer (dijk, bomen, …); - …

Wat kan men doen tegen lichthinder?

Preventief	Bestrijden aan de bron	Collectieve of persoonlijke bescherming
- alleen verlichten daar waar nodig is en enkel zoveel als nodig is; - niet onnodig verlichten wanneer er geen activiteit is; - spaarzaam gebruik maken van klemtoonverlichting en ze 's nachts na een bepaald uur doven; - lichtbronnen enkel aanwenden voor de uitbating van de economische activiteit en voor de veiligheid van personen; - …	- licht dat direct omhoog straalt, vermijden; - direct zicht op lampen voorkomen; - gebruik van bewegingsschakelaars en tijdsklokken (bijvoorbeeld bij het laden en lossen aan kades); - klemtoonverlichting alleen op de inrichting richten (spots kiezen met een lichtbundel die een hoek met aangepaste graden heeft); - …	- rolluiken plaatsen; - …

Oplossingen om milieuhinder te bestrijden zullen vaak investeringen vragen van de werkgever. Het 'vermeende' kostenplaatje zou de leden van het Comité PB kunnen afschrikken. Overleg daarom tijdig met de ondernemingsraadleden om na te gaan of er hiervoor budgettaire ruimte is. Bedenk ook dat – mits wat creativiteit en goede wil – heel wat maatregelen niet duur hoeven te zijn en voor de buurtbewoners reeds een hemelsbreed verschil kunnen maken. Trouwens, milieu-investeringen zijn niet alleen een kost, maar op termijn kan de onderneming er ook voordeel bij doen. De baten zijn vaak hoger dan de kosten. Zo kunnen bij lichthinder bijvoorbeeld extra investeringen in verlichtingsinfrastructuur terugverdiend worden door elektriciteitsbesparingen.

3.2.2 VOORSTELLING PROBLEMATIEK OP HET COMITÉ PB

Zelfs al is heel de militantenkern zich bewust van het belang van een syndicale aanpak met betrekking tot milieuhinder, dan nog moeten de leden van het Comité PB, de werkgever en al de werknemers worden overtuigd. Nu de knelpunten gekend zijn en je weet wat er zou moeten veranderen, is de volgende stap dan ook de voorstelling van de problematiek op het Comité PB. Je mag niet vergeten om vooraf het punt op de agenda van die vergadering te laten zetten. Om het probleem aan te kaarten op het Comité PB kan je in hoofdstuk 5 informatie vinden over de wetgeving met betrekking tot milieuhinder.

Je kan op voorhand de leden van het Comité PB een nota bezorgen met de punten die de militantenkern belangrijk vindt. Desgewenst kunnen er informele contacten plaatsvinden. Zo kan je bij de presentatie reeds rekening houden met de te verwachten reacties en opmerkingen.

Het overleg op het Comité gebeurt best in drie delen:

1. het probleem uitleggen aan de hand van voorbeelden;
2. de doelstellingen bespreken;
3. het tijdschema bepalen.

De informatie die je tijdens de voorbereiding verzameld hebt, leg je best zo concreet mogelijk uit aan de hand van een aantal voorbeelden. Breng eventueel bewijsmateriaal mee (bijvoorbeeld foto's). Overtuig de leden van het Comité PB van het *gezamenlijk belang* om actie te voeren rond milieuhinder (continuïteit van de activiteit, duurzame werkgelegenheid, imago van de onderneming, …).

Bespreek de doelstellingen die door de militanten als belangrijk werden weerhouden. Sta ook open voor suggesties van de andere leden van het Comité PB.

Stel tenslotte een tijdschema voor dat kan aangepast worden aan de bemerkingen van het Comité PB.

Er zijn verschillende reacties mogelijk:

- iedereen kan zich vinden in de voorgestelde acties. Dan maak je best onmiddellijk concrete afspraken voor de start en de opvolging ervan;
- sommige leden hebben opmerkingen maar wijzen de voorstellen niet fundamenteel af. Reageer hier op een positieve wijze op door samen te zoeken naar een bijsturing van de voorstellen. Een tweede bespreking op het Comité PB is misschien nodig;
- een aantal leden (bijvoorbeeld de werkgever) hebben fundamentele bezwaren, wijzen de actievoorstellen af of proberen ze op de lange baan te schuiven. Vraag hen waarom ze op deze manier reageren en herhaal rustig je argumenten. Laat je in elk geval niet ontmoedigen en probeer het voorstel nogmaals bespreekbaar te maken op het Comité. Ondertussen kunnen individuele contacten met de werkgever, de milieucoördinator,… de negatieve reacties proberen om te buigen. Indien de standpunten ongewijzigd blijven, laat je de weigering noteren in het verslag van de vergadering. Probeer toch acties op touw te zetten, bij voorkeur in samenwerking met de andere vakbonden, door de informatie te verkrijgen waar je recht op hebt. Op een later tijdstip kan dan nogmaals een poging ondernomen worden om de werkgever over de streep te trekken. Als de werkgever echt niet wil meewerken, zijn er een aantal mogelijkheden die onder punt 3.4. besproken worden.

3.2.3 ACTIEPLAN OPSTELLEN

Wanneer na de voorstelling, de leden van het Comité PB bereid zijn om actie te ondernemen en wanneer men het eens is over de voorstellen, breekt de belangrijke fase aan van het opstellen van het actieplan.

Definieer de problemen, bepaal de doelstellingen, ga

na wie de betrokkenen/verantwoordelijken zijn en bepaal de middelen om actie te voeren. Aansluitend stel je best een tijdschema op.

Het definiëren van de problemen in en buiten de onderneming.

Voorbeelden:

- *het Comité PB wordt niet betrokken bij het voorkomingsbeleid inzake milieuhinder;*
- *de werknemers zijn er zich niet bewust van dat de onderneming hinder veroorzaakt;*
- *de milieuvergunningsaanvraag dreigt geweigerd te worden;*
- *de buurtbewoners krijgen geen informatie over het milieubeleid van de onderneming;*
- *de milieuhinder veroorzaakt door de onderneming tast de kwaliteit van de leefomgeving aan;*
- *de uitbreidingsplannen van de onderneming dreigen de ruimtelijke draagkracht van de buurt te overschrijden;*
- *de Vlarem-normen en de milieuvergunningsvoorwaarden worden niet nageleefd;*
- *de klachtenbehandeling laat te wensen over;*
- *de werkgever komt niet al zijn verplichtingen na (informatieplicht, metingen, milieujaarverslag en jaarverslag van de milieucoördinator, …);*

Bij het bepalen van de (concrete) doelstellingen ga je na wat je wilt bereiken en hoe je dit het best doet. Er zullen prioriteiten moeten gesteld worden: wat wil je zeker bereiken en waar kan je eventueel toegevingen doen?

Het bepalen van de doelstellingen voor de actie.

Voorbeelden:

- *de werknemers bewust maken van het feit dat de problematiek 'verweving en hinder' hen nauw aanbelangt;*
- *ervoor zorgen dat de Vlarem-normen en de milieuvergunningsvoorwaarden gerespecteerd worden;*
- *het pad effenen voor het bekomen van een (her)vergunning;*
- *vermijden dat het buurtcomité beroep aantekent tegen de milieuvergunning;*
- *ervoor zorgen dat het aantal klachten vermindert;*
- *een positief imago bewerkstelligen voor de onderneming (bijvoorbeeld geen negatieve berichtgeving meer in de pers);*
- *zorgen voor een betere communicatie met de omwonenden;*
- *zorgen voor een merkbare vermindering van de milieuhinder;*
- *het verhogen van de leefkwaliteit in de buurt van de onderneming;*
- *zorgen voor een betere samenwerking met de milieucoördinator;*
- *de werknemers erop attent maken dat zij kunnen helpen om de hinder te verminderen;*
- *ervoor zorgen dat het Comité PB regelmatig informatie krijgt over milieuhinder;*
- *alle actoren in de onderneming bij de actie 'milieuhinder' betrekken, ook de hiërarchische lijn;*
- *passende maatregelen invoeren in de onderneming om de hinder te voorkomen of te verminderen.*

Het bepalen van de betrokkenen voor de actie en vastleggen wie verantwoordelijk is voor de uitvoering van de actie.

Voorbeelden:

- *werknemers;*
- *werkgever;*
- *milieucoördinator;*
- *militanten andere vakbonden;*
- *interprofessionele militanten;*
- *buurtcomité;*
- *milieubeweging;*
- *gemeente.*

Middelen kiezen voor informatie, communicatie en overleg.

Voorbeelden:

- *sensibilisering werknemers (bijvoorbeeld via quiz, vorming);*
- *actie in Comité PB;*
- *gespreksavonden, info- en discussieavonden;*
- *studiedag / -avond met gastspreker;*
- *vormingssessies;*
- *infobrochure;*
- *video;*
- *informatiebeurs voor een breed publiek;*
- *praatcafé;*
- *petitie-actie, enquête;*
- *overleg/samenwerking met buurtcomité;*
- *overleg/samenwerking met milieuverenigingen;*
- *persconferentie.*

Het is niet enkel van belang de diverse stappen van het actieplan te bepalen. Leg van bij de aanvang vast hoeveel tijd je aan de uitvoering van het actieplan kan en wil besteden. Hiervoor is een *tijdschema* handig. In een maandelijks overzicht kan je doelstellingen plaatsen met een beschrijving van de taken en de toewijzing van de verantwoordelijkheden. De campagne rond milieuhinder kan worden opgenomen in het jaarlijks actieplan (JAP).

3.2.4 ACTIEPLAN UITVOEREN

Als het actieplan 'milieuhinder' opgesteld is, moet het ook nog uitgevoerd worden. Natuurlijk zal dat in bepaalde ondernemingen moeilijker zijn dan in andere (onwil van de werkgever, moeilijkheid van het werken rond dit thema, …). Toch moet alles in het werk worden gesteld om concreet vorm te geven aan de maatregelen waartoe op het Comité PB is besloten en om de doelstellingen van het tijdschema te verwezenlijken. Neem dat tijdschema regelmatig nog eens ter hand naar aanleiding van de vergaderingen van het Comité PB en ga na hoe de acties opschieten. Indien nodig moeten de termijnen worden aangepast aan de problemen waarop je bij de concretisering van het actieplan in je onderneming stuit.

Een belangrijke stap in het actieplan is de communicatie op de werkvloer. De werknemers bewust maken van het feit dat de problematiek van verweving en hinder hen nauw aanbelangt, is dus de belangrijkste doelstelling van de militanten. De werknemers kunnen schriftelijk of mondeling worden geïnformeerd. Ook het uitdelen van strooifolders, afgestemd op de onderneming, behoort tot de mogelijkheden. Je kan een informatievergadering beleggen voor de werknemers die bij deze problematiek betrokken zijn (misschien wonen zij zelf in de buurt van de onderneming). En hen, indien mogelijk, informeren (en vormen) over bepaalde precieze punten (verschillende vormen van milieuhinder, wetgeving, verplichtingen van de werkgever, mogelijke oplossingen, …).

Kenmerkend voor acties rond verweving en hinder is dat men ook buiten de onderneming een zo groot mogelijk draagvlak moet proberen te creëren. Daarom raden we je sterk aan om de buurtbewoners te betrekken. Allerleid manieren zoeken om te praten met de buren is de boodschap. Het zou maar al te gek zijn om veel energie te steken in de bestrijding van milieuhinder, terwijl de buren hiervan niet op de hoogte zijn.

Foto: R. Stevens

3.2.5 ACTIEPLAN OPVOLGEN EN EVALUATIE

Tijdens de uitvoering van het actieplan moet er regelmatig teruggekoppeld worden naar het Comité PB. Voorzie tijdig evaluatiemomenten om indien nodig bij te sturen. Overleg ook met militanten van andere vakbonden.

Alle inspanningen om de werk- en woonkwaliteit in en rond de onderneming te verbeteren zullen pas echt vruchten afwerpen als er in je onderneming voortaan meer aandacht wordt besteed aan het voorkomen/beperken van milieuhinder (stank, lawaai, stof, …). Daarom moet je na het einde van de acties verder waakzaam blijven. Het bijwerken van de informatie, het toezicht bij nieuwe investeringen en het analyseren van de klachten van de omwonenden zijn allemaal middelen om dit doel te bereiken.

3.3 VOORBEELD: ACTIE OP HET VLAK VAN COMMUNICATIE

Wanneer we spreken van verweving en milieuhinder dan kunnen we niet anders dan spreken over communicatie. Het ACV is ervan overtuigd dat de uitbouw van een goede relatie met de buurt noodzakelijk is om duurzame activiteiten en dus een duurzame tewerkstelling te kunnen ontwikkelen. We stellen vast dat economische activiteiten niet langer automatisch evident of normaal worden beschouwd. Zeker wanneer deze activiteiten gepaard gaan met een vorm van milieuhinder. Burgers worden ook mondiger en gaan zich meer en meer organiseren. Belangrijk is om hierop tijdig te reageren. Communicatie speelt hierbij een sleutelrol.

Je kan in je onderneming, via het Comité PB, actie ondernemen om de communicatie te verbeteren zodanig dat:

- omwoners geïnformeerd worden over realisaties van de onderneming op het vlak van milieu, maar ook over de milieu-uitdagingen voor de toekomst;
- omwoners zo snel mogelijk op de hoogte worden gebracht bij incidenten of wijzigingen in het productieproces, die mogelijk hinder kunnen veroorzaken;
- op laagdrempelige wijze klachten kunnen worden gemeld en dat vooral gewerkt wordt aan een goede opvolging van de klachten. Wanneer vooraf mogelijke hinder gemeld wordt aan de omwoners, kunnen ook veel klachten voorkomen worden.

Een volgende aanpak is mogelijk:

STAP 1:

plaats het onderwerp op de agenda van het comité en stel (vooraf) onder andere de volgende vragen (meer vragen vind je in de checklist van bijlage 1):

- op welke manier wordt met de omwoners gecommuniceerd: wanneer, waarover, langs welke kanalen (via de overheid, rechtstreeks, een werkgroep, infovergaderingen, …)?;
- welke klachten worden gemeld op het vlak van milieu?;
- bestaat een procedure voor de behandeling van klachten: kunnen klachten eenvoudig gemeld worden, hoe en door wie gebeurt de opvolging, …?

Het is ook van belang dat je uitlegt op het comité waarom je als ACV deze vragen stelt: je werkt aan een goede relatie met de buurt, je wil samen met de werkgever werken aan een verbetering van het imago van de onderneming op het vlak van milieu, je wil hinder en dus mogelijke klachten van omwoners beperken.

STAP 2:

ga op basis van deze informatie na welke maatregelen kunnen getroffen worden om de communicatie te verbeteren. Plan dit best voor een tweede comitévergadering zodanig dat je de tijd hebt om dit voor te bereiden. Je kan de voorstellen vooraf ook al eens bespreken met de milieucoördinator. Ga ook na of je de steun hebt van de andere vakbonden.

Mogelijke maatregelen zijn de volgende:

- opzetten of verbeteren van een klachtenprocedure:
  - informatie aan de omwoners over hoe ze rechtstreeks problemen kunnen melden bij de onderneming;
  - afspreken wie de interne opvolging van de klachten doet;
  - schriftelijk of telefonische melding van het gevolg dat werk gegeven aan de klacht en/of de mogelijke oorzaak;
  - afspraken met de plaatselijke overheid over de opvolging van klachten;
  - …
- afspraken maken over wanneer en hoe gecommuniceerd wordt met de omwoners:
  - wanneer: vooraf bij omstandigheden die hinder kunnen veroorzaken (onderhoud, bepaalde werkzaamheden, wijzigingen in productie, …), nadat onverwacht hinder ontstaan is (oorzaak, getroffen maatregelen, …), wettelijk verplichte communicatie (milieuvergunningen, …), na de realisatie van een investering die de milieuhinder zal terugdringen, …
  - hoe: via info-avonden, brieven aan de buren, jaarlijks krantje, opzetten van een werkgroep met de buren, …
- comitéleden en werknemers op de hoogte houden van de wijze en inhoud van de informatie aan de omwoners zodanig dat iedereen op dezelfde golflengte zit en dezelfde informatie verspreidt
- …

STAP 3:

keuze van maatregelen in het comité, zorgen voor de nodige informatie aan werknemers, starten met de uitvoering en opvolging van de maatregelen. Je kan deze maatregelen ook inschrijven in het jaarlijks actieplan.

TIP

Je kan beter één of twee maatregelen goed uitwerken en opvolgen dan een groot aantal halve maatregelen treffen.

3.4 WAT ALS DE ONDERNEMING NIET WIL MEEWERKEN?

Het is niet de bedoeling om je onderneming 'de duivel aan te doen'. Maar in een aantal gevallen overtreedt de onderneming zo flagrant de wetgeving op het vlak van milieu, dat het ernstige gevolgen heeft voor de werknemers en/of de omwoners. De onderneming vergeet daarbij dan vaak dat dit ook de toekomst van de onderneming zelf in het gevaar kan brengen. Zulke nalatigheden kan je laten vaststellen door de bevoegde inspectiediensten. Je overlegt hierover best met de vakbondssecretaris. Die zal samen met de militanten uitzoeken welke instantie het meest aangewezen is om te contacteren.

Wie houdt er toezicht op het naleven van de milieuwetgeving? Hierna een kort lijstje:

- de burgemeester en zijn ambtenaren;
- de gemeentepolitie;
- de gerechtelijke politie;
- de milieu-inspectie;
- de gezondheidsinspectie;
- de afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie van de Vlaamse Gemeenschap;
- de openbare afvalstoffenmaatschappij (OVAM);
- de arbeidsinspectie.

Nuttige adressen vind je in bijlage 2.

3.5 BEVOEGDHEDEN VAN DE WERKNEMERSVERTEGENWOORDIGERS

Voor veel militanten is niet duidelijk wat leden van het Comité PB, de ondernemingsraad en de syndicale delegatie nu precies kunnen doen als het om milieu gaat. Waar zijn ze nu precies bevoegd voor? In wat volgt beschrijven we kort de bevoegdheden van de verschillende organen. In andere ACV-brochures komt een overzicht van deze bevoegdheden ook aan bod, maar gezien het grote belang, willen we ze hier nog een keer herhalen.

3.5.1 HET COMITÉ VOOR PREVENTIE EN BESCHERMING OP HET WERK (COMITÉ PB)

De wetgeving geeft leden van het Comité PB belangrijke informatie- en adviesrechten met betrekking tot milieu. Milieuwetgeving is echter een bevoegdheid van de gewesten. Dit betekent dat je rechten kunnen verschillen naargelang de plaats waar je onderneming gevestigd is. Hierna volgt een kort overzicht van de wetgeving

Voor heel België - Vlaanderen, Brussel en Wallonië – gelden de rechten voorzien in de Codex over het welzijn op het werk, Titel II, hoofdstuk 4: werking en opdrachten van het Comité PB. De werkgever verstrekt aan het Comité PB alle informatie die nodig is om met volkomen kennis van zaken adviezen te kunnen uitbrengen, waaronder alle inlichtingen, verslagen, adviezen en documenten, die verband houden met het intern of extern milieu. Dit geldt vooral voor deze die de onderneming aan de overheid moet verschaffen of ter inzage moet houden.

De werkgever moet een documentatie samenstellen en ter beschikking houden van het Comité PB met

daarin onder andere de reglementering van toepassing in de onderneming, alle documenten die in het kader van milieu werden opgemaakt, de lijst van de in de onderneming gebruikte gevaarlijke producten, de lijst van de aanwezige emissiepunten met betrekking tot lucht- en waterverontreiniging. Wanneer een andere onderneming in de buurt een vergunningsaanvraag openbaar moet maken en jouw werkgever heeft het recht de bijhorende documenten in te zien, dan moet hij hiervan het comité PB op de hoogte brengen.

Het Comité PB moet worden ingelicht over wijzigingen aan de fabricatieprocédés, de werkmethodes of de installaties als die de bestaande risico's voor het intern of extern milieu kunnen verzwaren of er nieuwe kunnen vormen. Hetzelfde geldt als het gaat om de aanwending of de fabricage van nieuwe producten.

De werkgever doet jaarlijks op een vergadering van het Comité PB een omstandige toelichting bij het door de onderneming gevoerde milieubeleid. Hij geeft een toelichting bij de vragen over externe milieuaangelegenheden van leden van het Comité PB.

Ligt jouw onderneming in het Vlaamse Gewest, dan kan je terugvallen op de Vlaamse milieureglementering (Vlarem II, voornamelijk artikel 4.1.9.3.1.) Deze wetgeving neemt de federale regeling uit de Codex over, maar beschrijft bovendien in detail welke documenten bezorgd moeten worden aan de comitéleden en geeft een duidelijke adviesbevoegdheid.

Hierna volgt een overzicht van al deze informatie- en adviesrechten. Wanneer *"(Vlaanderen)"* achter een recht staat, betekent dit dat dit recht enkel bestaat in ondernemingen die in Vlaanderen gevestigd zijn. Staat er niets, dan is het van toepassing in heel België, dus ook in Brussel en Wallonië.

Volgende informatie moeten de leden van het Comité PB op papier krijgen:

- een exemplaar van de milieuvergunningsaanvraag;
- de beslissing tot al dan niet toekenning van de vergunning;
- vóór 1 april het integraal milieujaarverslag (Vlaanderen);
- vóór 1 april het jaarverslag van de milieucoördinator (Vlaanderen);
- een afschrift van de adviezen van de milieucoördinator (Vlaanderen);
- maand- en jaarverslagen van de interne en externe dienst PB.

Volgende informatie moet op papier ter beschikking gesteld worden van het Comité PB (kan ook ter inzage):

- alle documenten in verband met milieu, die de onderneming ter beschikking moet houden van de overheid, moeten ook ter beschikking gesteld worden van het Comité PB;
- voor 1 april, de bijlagen bij het integraal milieujaarverslag (Vlaanderen);
- alle inlichtingen, verslagen, adviezen en documenten op het gebied van het welzijn op het werk, het intern en extern milieu;
- de lijst en de locatie van de in de onderneming of inrichting gebruikte gevaarlijke stoffen en preparaten, opgesteld door de preventieadviseur;
- de lijst en gegevens van in de onderneming of inrichting aanwezige emissiepunten met betrekking tot lucht- en waterverontreiniging.

Het Comité PB moet bovendien automatisch de volgende informatie ontvangen (niet noodzakelijk op papier):

- alle informatie om met de nodige kennis van zaken adviezen uit te brengen;
- jaarlijks een omstandige toelichting van de werkgever over het gevoerde milieubeleid;

- de werkgever moet alle toelichtingen met betrekking tot het milieu of externe veiligheid bezorgen waar een lid van het Comité PB om vraagt;
- de milieuvergunningsaanvragen van klasse 1-ondernemingen in de buurt (100 meter) (Vlaanderen);
- de wijzigingen aangebracht in het fabricatieprocédé, technieken of installaties voor zover ze een bedreiging vormen voor het milieu of de externe veiligheid;
- de vrijwillige deelname aan het milieubeheer- en milieuauditsysteem (Vlaanderen);
- het personeel, de lokalen, het materiaal en de middelen die de werkgever ter beschikking stelt van de milieucoördinator (indien dit een lid is van het personeel) (Vlaanderen);
- het personeel, de lokalen, het materiaal en de middelen die de werkgever ter beschikking stelt van de interne dienst PB.

Het Comité PB moet haar advies geven over:

- het door de onderneming gevoerde milieubeleid;
- het milieujaarverslag en jaarverslag van de milieucoördinator (Vlaanderen);
- Het globaal preventieplan en jaarlijks actieplan;
- de keuze, de aankoop, het onderhoud en het gebruik van de individuele en collectieve beschermingsmiddelen zoals onder meer schoenen, maskers, veiligheidsbril, …;
- de taakverdeling tussen de interne en externe dienst PB, de samenstelling van de interne dienst, de keuze van de externe dienst PB en de jaarverslagen van deze diensten.

Het Comité PB moet haar akkoord geven over:

- de aanwijzing, vervanging en verwijdering van de milieucoördinator of de aanstelling van een tijdelijke plaatsvervanger. De milieucoördinator kan deel uitmaken van het personeel of kan, mits toestemming van de overheid, een extern persoon zijn. Kijk in ieder geval na of de milieucoördinator voldoet aan de bij wet vastgelegde opleidingsvereisten, dat hij/zij voldoende tijd heeft om de opdrachten naar behoren te vervullen en dat de nodige mankracht en middelen ter beschikking worden gesteld. De milieucoördinator is best ook iemand waarin het personeel vertrouwen heeft. Je moet bij deze persoon terechtkunnen voor deskundig en onafhankelijk advies (Vlaanderen);
- de aanduiding, vervanging, verwijdering en minimumprestaties van de preventieadviseur van de interne dienst PB of de aanstelling van een tijdelijke plaatsvervanger.

Controletaken van het Comité PB:

- toepassing van de wetgeving en reglementeringen inzake preventie op het werk;
- opvolgen van de werking van de interne en externe dienst PB;
- opvolgen van het globaal preventieplan en jaarlijks actieplan;
- opvolgen van het milieubeleid van de werkgever;
- het Comité PB richt een 'mobiele brigade', een beperkte afvaardiging op. Bij noodgevallen gaat de beperkte afvaardiging onmiddellijk ter plaatse. Dit is bijvoorbeeld het geval bij een ernstig risico, waarbij de schade dreigend is, en telkens een ernstig ongeval of incident gebeurd is. De beperkte afvaardiging kan direct optreden, zonder de maandelijkse vergadering te moeten afwachten. De beperkte afvaardiging moet wel verslag uitbrengen bij het Comité PB. Hou bij de samenstelling van deze afvaardiging rekening met de ploegendiensten. Het is belangrijk dat er op elk moment iemand van de beperkte afvaardiging aanwezig is;
- het Comité PB spoort ook risico's op. Onder andere door met de beperkte afvaardiging, de preventieadviseur en de hiërarchische lijn periodiek en tenmin-

ste 1 maal per jaar een grondig onderzoek in te stellen op alle arbeidsplaatsen.

Andere bevoegdheden:

- iedere werknemer kan bij het Comité PB terecht met klachten over veiligheid en gezondheid. Deze klachten worden genoteerd en doorgegeven aan de preventieadviseur. Ook worden ze besproken op het Comité PB;
- leden van het Comité PB hebben het recht om de werkplaats te laten bezoeken door de preventieadviseur en de arbeidsgeneesheer;
- werknemers kunnen met hun milieuvragen terecht bij het Comité PB;
- uitwerken van onthaal, informatie en opleiding van werknemers;
- het Comité PB informeert regelmatig de werknemers over de activiteiten in het Comité PB. Zo blijven de mensen betrokken bij de werking.

3.5.2 DE ONDERNEMINGSRAAD

- ook de ondernemingsraad heeft recht op milieuinformatie. Alle documenten liggen ter beschikking, je moet er dus wel naar vragen;
- het jaarverslag van de milieucoördinator krijg je wel in ieder geval (Vlaanderen);
- denk niet dat milieu enkel een zaak is van het Comité PB. Ook in de ondernemingsraad kan dit tijdens de EFI-besprekingen ter sprake komen. Vooral de financiële implicaties (kosten, maar ook besparingen en opbrengsten) van het milieubeleid kunnen hier besproken worden;
- aan de milieucoördinator kan je informatie vragen over de investeringen (Vlaanderen).

3.5.3 DE SYNDICALE AFVAARDIGING

- in de ondernemingen zonder Comité PB neemt de syndicale afvaardiging de taken van dit comité over. De syndicale afvaardiging heeft dan dezelfde bevoegdheden als het Comité PB (zie punt 4.3.1.);
- als er toch een Comité PB aanwezig is, dan heeft de syndicale afvaardiging een stimulerende en coördinerende rol. Een niet te onderschatten taak. De syndicale afvaardiging kan dan allerlei milieu en gezondheidsinformatie verzamelen via de ondernemingsraad, Comité PB en de militanten die vaak een goede bron van informatie zijn. Betrek ze dus ook bij je milieuwerking.

Foto: R. Stevens

Stappenplan voor de buurt

4

Foto: R. Peters

Stappenplan voor de buurt

BUURT VERZET ZICH TEGEN HINDER VAN CHEMISCHE FABRIEK.

De chemische fabriek Mendeljev werd opgericht in 1967 . Door de jaren heen kwamen er heel wat productie-eenheden bij. In 1998 heeft het bedrijf een vergunning gekregen. Maar naar aanleiding van deze vergunning ontstond er heel wat heisa bij de buurtbewoners. De ongerustheid bij de buurt was langzaam en sluimerend gegroeid. Door de bouw van een hoge toren ondervindt de buurt niet alleen visuele hinder, maar ook licht- en geluidshinder. Dit leidde ertoe dat er een aantal bijkomende voorwaarden werden gesteld bij de verleende vergunning. Het gaat in feite om een proefvergunning. Eind 2002 zouden alle vergunningen moeten hernieuwd worden.

Maar in 2000 startte de gemeente een schorsingsproce-dure. De motieven waren gebaseerd op visuele hinder en geluidshinder. De vergunningsvoorwaarden werden immers niet nageleefd en er was een negatief advies van de milieu-inspectie.

Daarna kwam er nog een expansieaanvraag van het bedrijf, maar die werd gehypothekeerd door protest tegen de vorige milieuvergunning.

Ruimtelijk bekeken voorziet het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen voor deze zone de functie 'gemengd regionaal bedrijventerrein'[2]. Alle nieuwe activiteiten in deze zone geven aanleiding tot onrust bij de omwonenden. De buurtbewoners zijn waakzaam en volgen argwanend de activiteiten in dit gebied.

Bron: interview met vakbondssecretaris

Ook als geëngageerde buurtbewoner, als interprofessionele militant kan je actie voeren rond ruimtelijke verweving en milieuhinder. Wanneer je geconfronteerd wordt met problemen van verweving en hinder zijn geen twee situaties dezelfde. Daarom is er maatwerk nodig. Hiervoor hopen we je in het volgende actieschema een richtsnoer mee te geven.

[2] *Een gemengd regionaal bedrijventerrein is bestemd voor de vestiging van industriële bedrijven inclusief de bouwnijverheid en het transport; tevens kunnen dienstverlenende bedrijven worden toegelaten.*

4.1 ACTIESCHEMA 'VERWEVING EN HINDER'

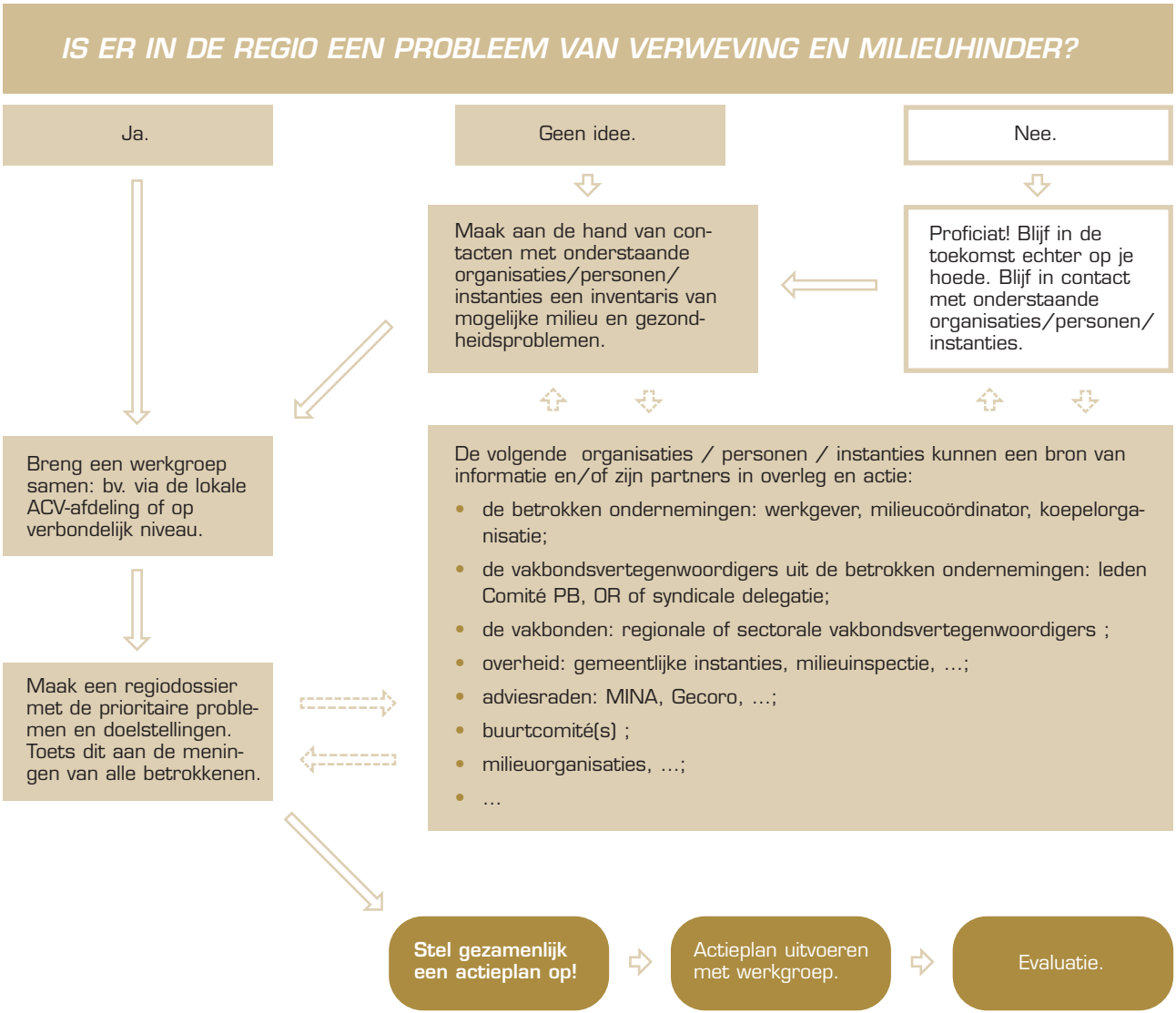

4.2 HET ACTIESCHEMA 'VERWEVING EN HINDER' VERDER UITGELEGD

4.2.1 PROBLEMEN IDENTIFICEREN

Wanneer je wil werken aan een verbetering van de leefkwaliteit in jouw regio is het belangrijk om te weten of er zich al dan niet problemen van verweving en milieuhinder voordoen. Ben je zeker dat er geen problemen zijn dan is dat een goede zaak. Blijf echter waakzaam en maak gebruik van je recht op milieu-informatie en op inspraak (zie punt 4.3). Heb je er geen flauw benul van of de buurt last heeft van hinder die door de omliggende bedrijven veroorzaakt wordt? Ook dan is inlichtingen inwinnen een goede vertrekbasis om een beter zicht te krijgen op de situatie. Wanneer er manifest problemen van milieuhinder zijn, ga je best na wat de aard van het probleem is. Dit wordt duidelijk aan hand van de onderstaande voorbeelden.

Luchtkwaliteit Mechelen-Zuid

Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) op onderzoek

Naar aanleiding van frequente klachten van buurtbewoners over geurhinder, vroeg het Mechelse stadsbestuur een onderzoek naar luchtverontreiniging in de buurt van de industriezone Mechelen-Zuid. Van april tot december 1998 nam de VMM op regelmatige tijdstippen monsters van de omgevingslucht.

Uit de onderzoeken bleek dat in de onmiddellijke omgeving van de industriezone een aantal componenten in verhoogde concentratie voorkomen. Ethylbenzeen en xyleen bijvoorbeeld kunnen aanleiding geven tot geurhinder. Vermits de VMM met dit projectonderzoek geen uitsluitsel kon geven over de impact van de stoffen op de gezondheid van de bewoners, werd besloten een vaste meetpost te plaatsen ter hoogte van de woonomgeving rond de industriezone. Hiermee is een continue bewaking van de luchtkwaliteit mogelijk op de voornaamste parameters, zoals ethylbenzeen, xyleen, PM10-stof en stikstofoxiden.

Bron: VMM, 'de verrekijker', jaargang 1 nr. 2 Activiteitenverslag 1999, p. 23

In dit voorbeeld hebben de buurtbewoners last van geurhinder. Dit is een milieuprobleem. Het gemeentebestuur reageert hier op door metingen uit te voeren om het hinderprobleem in het oog te houden en om eventueel de onderneming te lokaliseren die de geurhinder veroorzaakt.

Buurtcomité vraagt omwonenden van zuivelbedrijf om hinder te melden.

Het buurtcomité rond de zuivelfabriek Melko roept de omwonenden op om eventuele milieuhinder onmiddellijk te melden. Dat is trouwens met de directie van het bedrijf en met het gemeentebestuur afgesproken. Het bedrijf kreeg vorig jaar een proefvergunning tot eind 2003. Daaraan zijn wel een aantal voorwaarden gekoppeld. Zo stelde minister Dua een plan op met concrete data en realisaties die voor het verstrijken van de proefvergunning moeten gebeurd zijn. Op dit moment zouden de geluidsoverlast van de poedertoren, de geurhinder van de waterzuivering en de overlast van de nachtelijke laadactiviteiten aan de steenweg tot het verleden moeten behoren.

Volgens het bedrijf zijn de nodige investeringen gebeurd en zijn de problemen dus van de baan. Het buurtcomité wil hiervan graag bevestiging en

vraagt daarom aan alle omwonenden die nog hinder ondervinden, om dit zeker te melden. Het aantal klachten dat genoteerd wordt, zal uiteraard invloed hebben op het verlenen van een nieuwe vergunning.

Bron: Het Belang van Limburg, 15 mei 2003

In dit voorbeeld hadden de buurtbewoners last van geluids- en geurhinder. Dit zijn milieuproblemen. De onderneming heeft die opgelost met investeringen in milieutechnologie.

Garage Starcars wil uitbreiden in het centrum van Gent.

Garage Starcars is een zonevreemd bedrijf. Het ligt namelijk midden in een arbeiderswijk. Ten gevolge van het 'just in time'-principe voor het voorraadbeheer, worden de omwonenden elke nacht uit hun slaap opgeschrikt door het laden en het lossen van de vrachtwagens. Het buurtcomité protesteert fel tegen de geplande uitbreiding van de garage op de bestaande locatie.

In overleg met het buurtcomité, hebben de vakbondsmilitanten die in de regio actief zijn, contact opgenomen met het stadsbestuur om de problematiek van garage Starcars aan te kaarten. De stad heeft beloofd om hiermee rekening te houden in het sectoraal ruimtelijk uitvoeringsplan.

In dit voorbeeld is er sprake van een zonevreemde onderneming. Dit is een probleem van ruimtelijke ordening.

4.2.2 SAMEN STERK

In groep sta je sterker en heb je ook meer slagkracht dan alleen. Je kan een werkgroep oprichten binnen de lokale afdeling van het ACV of bijvoorbeeld op verbondelijk niveau. Het is zeer belangrijk dat contacten worden gezocht met de ACV-militanten uit de betrokken onderneming(en). Zij kennen de onderneming en de milieuproblemen zeer goed en weten welke oplossingen realistisch zijn. Deze samenwerking kan heel wat misverstanden uit de weg helpen. Omwoners weten niet altijd welke maatregelen de onderneming reeds nam om de problemen op te lossen. Ondernemingsmilitanten weten niet altijd dat er klachten zijn over hun onderneming. Wederzijds begrip is een eerste stap naar een oplossing. Je kan ook contacten zoeken met bestaande actiegroepen of buurtcomités en bekijken of een samenwerking mogelijk is. De eerste taak van deze werkgroep is zoveel mogelijk informatie over de milieuproblemen verzamelen.

Je kan in de werkgroep een taakverdeling afspreken. Wie volgt welke vergaderingen op in het kader van het openbaar onderzoek van vergunningen (zie 4.3.1), wie vraagt informatie bij de gemeente, wie legt contacten met andere organisaties, …? De ondernemingsmilitanten kunnen de problemen die in de werkgroep naar boven komen aankaarten op ondernemingsvlak of meer informatie inwinnen.

Op basis van al deze gegevens kan je een **regiodossier** opstellen met een inventaris van de problemen, mogelijke oplossingen, prioriteiten en een tijdschema. Het resultaat van al je werkzaamheden is opnieuw een actieplan, dat om uitvoering en evaluatie vraagt.

Indien je met het regiodossier en het actieplan niet verder geraakt, bijvoorbeeld omdat de betrokken onderneming geen teken van leven geeft, schakel dan de **milieuinspectie** (zie ook bijlage 2) of andere overheidsdiensten (zie 3.3.). Maak hierover goede afspraken met de militanten en de secretaris van de betrokken onderneming(en).

Vraag hulp en begeleiding aan de **milieudeskundige van je verbond (zie bijlage 2)**. Hij kan de werkgroep coördineren en helpen bij je zoektocht naar informatie en de uitwerking van het actieplan.

IN DIALOOG

Ondernemingsmilitanten en regionale militanten spreken elkaar te weinig, zeker als het over milieu gaat. Dit is een vaak gehoorde opmerking waardoor we als ACV heel wat kansen laten liggen. Ondernemingsmilitanten en regionale militanten hebben beide een eigen kijk op deze zaken. Zonder te veralgemenen, werkt de één vooral aan het milieu om de toekomst van de onderneming veilig te stellen, terwijl de ander de leefbaarheid van de woonomgeving voor ogen heeft. Deze verschillende visies zijn geen concurrenten als je ervan uitgaat dat de leefbaarheid van een regio bepaald wordt door de milieukwaliteit, maar onder andere ook door de welvaart en de tewerkstellingskansen.

Feit blijft dat er veel wantrouwen is en dat de tegengestelde uitgangspunten de kloof vaak te diep maken om constructief overleg mogelijk te maken. ACV-militanten uit de Albertkanaalzone hebben de sprong gewaagd. Samen met de militanten van enkele grote SEVESO-bedrijven (BP, Tessenderlo Chemie, …) en de regionale militanten van Laakdal en Tessenderlo heeft het ACV een lijst opgemaakt van elementen die de draagkracht/leefbaarheid van een regio bepalen. Op basis hiervan werd een vragenlijst, de 'milieumeter', opgesteld voor werknemers én voor omwoners. Deze vragenlijsten zijn nu ter beschikking van iedereen die de dialoog tussen onderneming en buurt wil opstarten. Ze bieden de mogelijkheid om een analyse te maken van het milieu, de communicatie en de link met tewerkstelling in je regio. Ze geven geen antwoord op al je vragen, maar helpen om mekaars standpunt beter te begrijpen en zijn dus een opstap voor een gesprek.

Zie ook www.acv-online.be

4.3 TOEGANG TOT MILIEU-INFORMATIE VOOR DE BURGER

4.3.1 INFORMATIE OVER EEN ONDERNEMING

Wanneer een onderneming een activiteit wil ontwikkelen of uitbreiden dan is in de meeste gevallen een milieuvergunning nodig of moet op zijn minst hiervan melding gemaakt worden.

Iedere Vlaamse burger kan op het gemeentehuis kosteloos de inhoud van documenten inzien over de in de gemeente geëxploiteerde inrichtingen (o.a. de milieuvergunning, milieuvergunningsaanvragen en beslissingen over milieuvergunningsaanvragen, meldingen en aktenamen van meldingen van derde klasse-inrichtingen, beslissingen over grondwater– en lozingsvergunningsaanvragen, resultaten van de lozingscontroles, …) (Vlarem I art. 32).

In Brussel wordt dit inzagerecht geregeld door een besluit van de Brusselse regering van 10 november 1997 over de toegang tot de informatie met betrekking tot het milieu." Volgens dit besluit moet het Brussels Instituut voor Milieubeheer (BIM) na afspraak inzage verlenen in onder andere de milieuvergunningen, de aanvragen en beslissingen over deze aanvraag.

De wetgeving koppelt aan de vergunningsprocedure steeds een **openbaar onderzoek**. Precies om onder andere de omwoners toe te laten hun bezwaren kenbaar te maken. De vergunningsprocedure verschilt naargelang het type vergunning of naargelang het gewest waarin de vergunning wordt aangevraagd (Vlaanderen, Brussel, Wallonië).

In ***Vlaanderen*** ligt gedurende een periode van 30 dagen de vergunningsaanvraag (klasse 1 en klasse 2)

ter inzage op de gemeente. Via aanplakking wordt dit bekendgemaakt. Woon je in een straal van 100 meter van een aanvraag van klasse 1 dan wordt je door de gemeente hiervan schriftelijk op de hoogte gebracht. Deze schriftelijke bekendmaking wordt ook gestuurd naar het Comité PB van alle ondernemingen die in diezelfde straal van 100 meter gelegen zijn. De gemeente moet bij een klasse 1 ook melding maken van de aanvraag in 2 dag- of weekbladen waarvan 1 met een regionaal karakter. Je kan *bezwaren en opmerkingen* schriftelijk richten aan het college van burgemeester en schepenen. Ze kunnen ook mondeling meegedeeld worden aan de burgemeester.

Voor bepaalde klasse 1 vergunningen moet ook en veiligheidsrapport of een milieueffectenrapport opgemaakt worden. Dit omdat de activiteiten een mogelijk risico op zware ongevallen inhouden of omdat er risico's voor grote milieuschade bestaan. In deze gevallen moet de gemeente minstens één informatievergadering organiseren, die voor iedereen toegankelijk is en die ook via de dag- of weekbladen moet worden aangekondigd. Iedere burger – dus ook jij als militant - mag op een informatievergadering aanwezig zijn.

Het resultaat van het openbaar onderzoek is een rapport waarin onder andere alle bezwaren en het verslag van de informatievergadering wordt opgenomen. Het openbaar onderzoek wordt naargelang het soort van vergunning nog aangevuld met adviezen van Vlaamse milieuadministraties, de gemeentelijke milieudienst of een milieuvergunningscommissie. De uiteindelijke beslissing over de vergunning wordt opnieuw door aanplakking bekend gemaakt.

In ***Brussel*** bestaat een gelijkaardige procedure voor vergunningen (klasse 1A, 1B, 2 en 3). Het openbaar onderzoek duurt hier 15 dagen en de bekendmaking gebeurt door aanplakking: onder andere op 10 plaatsen in een straal van 300 meter rond de inrichting. Opmerkingen of bezwaren kunnen in deze periode gemeld worden. Voor klasse 1A en 1B vergunningen moet na het openbaar onderzoek ook een overlegcommissie samenkomen, waarop zowel de aanvrager als de tegenstanders hun standpunt kunnen toelichten. De uiteindelijke beslissing wordt gedurende 15 dagen aangeplakt.

Zowel in Vlaanderen als in Brussel wordt de vergunningsprocedure gevolgd door een periode waarin beroep kan worden aangetekend tegen de vergunning. Je merkt dat, vooraleer een vergunning definitief is, heel wat mogelijkheden bestaan om opmerkingen of bezwaren te formuleren. Trouwens, de hierboven geformuleerde procedures zijn slechts een beperkte samenvatting. De volledige wetgeving vind je terug op de volgende websites: Vlaanderen (www.emis.vito. be) en Brussel (www.ibgebim.be).

De **ondernemingsmilitanten** kunnen via hun infokanalen (Comité PB, preventieadviseur, milieucoördinator, …) informatie verzamelen of de milieuproblemen en de mogelijke oplossingen (zie hoofdstuk 3.5.).

4.3.2 INFORMATIE OVER DE REGIO

Ga na of het ACV vertegenwoordigd is in de **milieuraden of commissies voor ruimtelijke ordening (zie 4.4.)**. Ook in het Brussels gewest bestaat een Raad voor het Leefmilieu met vertegenwoordigers van de vakbonden. Je kan bij deze personen informatie inwinnen over de regio of de problemen aankaarten.

Er bestaan tal van organisaties in Vlaanderen en Brussel waar je terecht kan voor informatie over de toestand van het milieu of met specifieke vragen over wetgeving en normen. En dit over alle deelaspecten van verweving en milieuhinder (zie bijlage 2).

4.4 ADVIESRADEN

Je hebt niet alleen recht op milieu-informatie. In Vlaanderen zijn er namelijk ook adviesraden die aan vakbonden, via hun vertegenwoordigers, de mogelijkheid bieden om een inbreng te hebben in milieudossiers en dossiers van ruimtelijke ordening op lokaal vlak.

Enerzijds zijn er de zogenaamde milieuraden, anderzijds zijn er de commissies voor ruimtelijke ordening. De vakbonden hebben een aantal mandaten in deze raden. Neem hiervoor contact op met je secretaris of milieuverantwoordelijke van het gewestelijk verbond.

4.4.1 ADVIESRADEN VOOR MILIEU EN NATUUR (MiNa-RAAD)

	Gemeentelijke milieuraad	Provinciale milieuraad
Wat doet die raad?	Advies uitbrengen over het gemeentelijk natuurontwikkelingsprogramma, educatie en voorlichting, het gemeentelijk milieubeleidsplan, wegbermbeheer en het beheer van natuurreservaten. Voorstellen formuleren, sensibilisering, educatie en/of voorlichting en *doorspelen van milieuklachten*.	Advies uitbrengen over het provinciaal milieubeleidsplan en het provinciaal milieujaarprogramma. Educatie en voorlichting. Werken rond ruimtelijke ordening. Specifieke thema's: afval, beheer van natuurreservaten, gebiedsgerichte werking en subsidiereglementen.
Samenstelling	De milieuraad bestaat uit stemgerechtigde leden, niet-stemgerechtigde leden en waarnemers. *De gemeenteraad bepaalt de samenstelling van de milieuraad.* Naast milieu- en natuurverenigingen, jachtverenigingen, onderwijsinstellingen, sociaal-culturele organisaties en vormingsorganisaties worden ook vakbondsorganisaties, werkgeversorganisaties, verenigingen van zelfstandigen en beroepsinstituten uitgenodigd om als stemgerechtigd lid zitting te hebben in de milieuraad.	De provinciale milieuraad bestaat uit stemgerechtigde leden, niet-stemgerechtigde leden en waarnemers. *De provincieraad bepaalt de samenstelling van de milieuraad.* De milieuraad bevat minimaal de volgende sectoren als stemgerechtigde leden: milieu- en natuur, landbouw, werkgevers, *werknemers*. De milieuraad kan zelf beslissen individuele burgers of afgevaardigden van een groep burgers (bijvoorbeeld buurtcomité) als waarnemers uit te nodigen. Zij mogen aan de discussies deelnemen.

Voor uitgebreide praktische informatie over de adviesraden voor milieu en natuur verwijzen wij naar www.milieuraad.be.

4.4.2 COMMISSIES VOOR RUIMTELIJKE ORDENING

Naar analogie van de milieuraden zijn er ook adviesorganen m.b.t. ruimtelijke ordening.

	VLACORO Vlaamse commissie voor ruimtelijke ordening	PROCORO Provinciale commissie voor ruimtelijke ordening	GECORO Gemeentelijke commissie voor ruimtelijke ordening
Beleidsniveau	Gewestelijk	Provinciaal	Gemeentelijk
Samenstelling	Benoeming vertegenwoordigers vakbonden (van rechtswege)	Benoeming vertegenwoordigers vakbonden (van rechtswege)	*De gemeenteraad beslist* welke maatschappelijke geledingen binnen de gemeente worden opgeroepen om (een) vertegenwoordiger(s) voor te dragen. De volgende groepen komen in aanmerking: - milieu- en natuurverenigingen; - verenigingen van werkgevers of zelfstandigen (met uitsluiting van handelaars en landbouwers) - verenigingen van handelaars; - verenigingen van landbouwers; - werknemersverenigingen.

4.5 COMPLEXE VERWEVING- EN HINDERPROBLEMEN

Om relatief eenvoudige problemen van verweving en hinder op te lossen, kan je werken volgens het actieschema uit 4.1. Maar in een aantal gevallen zijn de problemen ingewikkelder van aard: de problemen zijn verbonden aan een grote regio, hebben te maken met heel wat beleidsdomeinen (milieu, ruimtelijke ordening, mobiliteit, …), interventie van verschillende overheden is nodig, … In deze gevallen is een aanpak aangewezen die rekening houdt met de specifieke situatie in een gebied. Dit wordt een ***geïntegreerde gebiedsgerichte aanpak*** genoemd. Een geïntegreerde gebiedsgerichte aanpak heeft tot doel om samen met vertegenwoordigers van verschillende overheden, bedrijfsleven, vakbonden, … ingewikkelde problemen op te lossen die op verschillende beleidsterreinen liggen zoals natuur, landbouw, milieu, ruimtelijke ordening, recreatie, werken en wonen.

Dé gebiedsgerichte aanpak bestaat niet omdat iedere situatie anders is. Daarom bestaat er geen vaste procedure voor een geïntegreerd gebiedsgericht proces. Het initiatief voor een gebiedsgerichte aanpak kan komen van de gemeente, van de provincie, van andere overheden, maar ook van bedrijven of belangenvereni-

gingen zoals vakbonden. De gemeente of provincie is wel steeds de trekker van het project. Hierna vind je een voorbeeld van zulke aanpak in de Gentse kanaalzone.

Moet je bij complexe problemen werkloos aan de kant blijven staan? Nee, absoluut niet, want je kan als vakbond bestaande problemen inventariseren en op de (politieke) agenda plaatsen. Je kan ook actief deelnemen aan onderzoeken en overlegmomenten, die in het kader van zulke projecten worden georganiseerd.

Het Ruimtelijke Ordenings- en Milieuproject (ROM) in de Gentse Kanaalzone is een mooie illustratie van een geïntegreerde gebiedsgerichte aanpak. Het werd in 1993 opgestart op initiatief van de provincie Oost-Vlaanderen om het beleid in dit maritiem-industrieel belangrijk gebied beter af te stemmen.

De activiteiten ontwikkeld door het bedrijfsleven gaan onvermijdelijk gepaard met milieuhinder. Dus ook in de kanaalzone, waar door de historiek bedrijven en woongebieden erg vervlochten zijn. De kanaalzone kent verscheidene woonkernen waar het, ondanks de directe industriële omgeving, goed wonen is. Het ROM-project wil er mee zorg voor dragen dat die leefkwaliteit minstens beschermd wordt en dat ze, waar mogelijk, kan worden verbeterd. Buiten de eigenlijke woonkernen bevinden zich op vele plaatsen in het gebied nog woonlinten, vaak midden het zeehavengebied. Hier is de woon- en leefkwaliteit ronduit laag. Een vernieuwd ruimtelijk beleid, waarbij verweving waar het kan maar scheiding waar het moet voorop staat, is dus ook een belangrijke doelstelling.

Met het ROM-project wordt er naar gestreefd een toekomstbeeld voor de Gentse Kanaalzone te bepalen voor de komende 30 jaar. Interessante voorstellen werden gebundeld in het document 'Welvarende kanaalzone, een voorstel van strategisch plan'. Daarin staat dat de kanaalzone een gebied is waar de economische functie voorop staat. Dit neemt niet weg dat in delen van de kanaalzone ook de stedelijke functie in de vorm van kanaaldorpen en –wijken aanwezig is en blijft. Vanuit het principe van efficiënt ruimtegebruik staat verweving van functies voorop. Daarom wordt het begrip 'bufferzone' verruild voor het actievere begrip 'koppelingsgebied'. De gebieden tussen activiteiten die elkaars nabijheid niet verdragen, worden ingevuld met activiteiten die een geleidelijke overgang vormen tussen conflicterende functies door een invulling tussenin met functies die met elkaar niet of nauwelijks conflicteren.

Geïsoleerde woninggroepen, die in haven- en bedrijvenzones zijn gelegen, waar een basiswoonkwaliteit niet kan gegarandeerd worden en die geen bijdrage leveren aan de ruimtelijke structuur van het gebied worden verwijderd. Bedrijven in of vlakbij woondorpen en –wijken, buiten bedrijvenzones, die zich niet kunnen inpassen in een kwalitatieve woonomgeving worden verwijderd/geherlokaliseerd.

Er wordt van uitgegaan dat alle bedrijven in de Gentse kanaalzone over de noodzakelijke milieuvergunningen beschikken en dat zij zich aan de opgelegde milieuvoorwaarden houden. Zelfs wanneer bedrijven voldoen aan de vergunningsvoorwaarden kunnen er problemen optreden bijvoorbeeld wanneer verschillende vormen van hinder tegelijkertijd optreden. Op basis van een toenemend vertrouwen tussen overheid en bedrijfsleven worden voor die locaties waar conflicten optreden tussen het bedrijfsleven en de stedelijke functie werkgroepen opgericht. Overheid, bedrijven en bewoners werken er samen aan een oplossing van milieuproblemen. Dit wordt vastgelegd in leefbaarheidsconvenanten. *Deze openheid en openbaarheid over gevoelige thematieken is belangrijk om het streven naar duurzame ontwikkeling blijvend en op een gedragen wijze aan te houden.*

Bron: Provincie Oost-Vlaanderen, "Wel-varende kanaalzone", 2002; ·http://oost-vlaanderen.be/milieu; Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, "Omgaan met ruimte", 1999

Milieuhinder

5

Foto: R. Peters

Milieuhinder

5.1 WAT IS MILIEUHINDER?

Er bestaan verschillende vormen van hinder:

- geurhinder (stank);
- geluidshinder (lawaai) en trillingen;
- lichthinder;
- stofhinder;
- visuele hinder;
- rookhinder;
- verkeershinder;
- …

Milieuhinder gaat gepaard met een **onaangenaam gevoel** en laat zich kenmerken door een **gewijzigd gedrag**. Voorbeelden hiervan zijn:

- de was niet meer buiten te drogen hangen wegens stofhinder;
- geen barbecue in de tuin kunnen houden wegens geurhinder;
- tijdens een hittegolf het raam niet kunnen openzetten wegens geluidshinder;
- niet kunnen slapen wegens lichthinder;
- …

Om echt van hinder te kunnen spreken, moet de **verstoring regelmatig voorkomen**. Wanneer een verstoring zich éénmalig voordoet, spreekt men dus nog niet van milieuhinder; maar wanneer er bijvoorbeeld herhaaldelijk stof op je wagen valt wanneer de wind uit een bepaalde richting waait, kan er wel sprake zijn van hinder.

Hinder heeft een aantal objectieve kenmerken:

- hoe vaak treedt de hinder op?;
- hoe lang duurt de hinder?;
- …

Maar hinder heeft ook een **subjectief karakter**. Of je geur, geluid of licht als hinderlijk ervaart, zal afhangen van het moment van de dag, van je leeftijd, van je gemoedsgesteldheid, van je betrokkenheid bij de hinderbron, … Zo zal een bouwheer de stofoverlast van de aannemer waarschijnlijk als minder hinderlijk ervaren dan de buurtbewoners.

Kenmerkend voor hinder is het **lokale karakter** ervan. De hinder speelt zich meestal af tot op maximaal enkele honderden meter. Hoe verder we ons van de bron verwijderen, hoe kleiner het effect wordt. Daartegenover staat dat hinder in tegenstelling tot veel andere milieuthema's **direct merkbaar** is.

De hinder kan leiden tot **geestelijke**, en bij ernstige

hinder zelfs tot **lichamelijke aantasting van het welzijn**. Je kan overspannen raken door lawaai of je kan braakneigingen vertonen ten gevolge van een onhoudbare stank. Sommige vormen van hinder leiden eveneens tot materiële aantasting van goederen. Zo kan stof op wagens het koetswerk aantasten.

5.2 GEURHINDER

5.2.1 WAT IS GEURHINDER?

Geurhinder begint bij de uitstoot ***(emissie)*** van chemische verbindingen door een bron. Een productieproces, het gebruik van meststoffen en rottend organisch materiaal zijn voorbeelden van zo'n bron. De ernst van het probleem is afhankelijk van:

- de aard van de uitgestoten stoffen;
- de hoeveelheid van de uitgestoten stoffen;
- de kenmerken van de bron;
- …

De uitgestoten stoffen verspreiden zich in de lucht. De concentratie van de slechtruikende stoffen neemt af naarmate ze verder verwijderd raken van de bron.
De concentratie op leefniveau (bijvoorbeeld woonwijk), ook ***immissie*** genoemd, hangt af van:

- de bronhoogte (uitstoot van op de grond, uit een hoge schoorsteen, …);
- de kenmerken van het landschap (vlak, heuvelachtig, …);
- weersomstandigheden;
- …

Op basis van deze factoren en met behulp van modellen die de verspreiding in de lucht berekenen, kan het effect van geurimmissie voorspeld worden.

De reactie van een individu op de waarneming van geur *(= **hindergevoel**)* is afhankelijk van verscheidene factoren:

- de intensiteit of sterkte van de geur;
- de aard van de geur (bijvoorbeeld zoete geur);
- het feit of de geur aangenaam of onaangenaam ervaren wordt (= hedonisch karakter);
- psychologische factoren (bijvoorbeeld ervaring, houding t.o.v. de bron);

…

5.2.2 MOGELIJKE OORZAKEN VAN GEURHINDER

Vluchtige organische stoffen kunnen reeds bij lage concentraties geurhinder veroorzaken. Eventuele emissies van geur uit afvalverwerkingsinstallaties en stortplaatsen kan geurhinder veroorzaken. Ook verontreinigd oppervlaktewater en slecht werkende waterzuiveringsinstallaties zijn bronnen van geurhinder. Tenslotte is het verkeer ook een bron van geurhinder.

De chemische sector, de grafische nijverheid en het industrieel verfgebruik bij diverse activiteiten, wegtransport en petroleumraffinaderijen zijn sectoren en activiteiten die extra aandacht aan het voorkomen van mogelijke geurhinder zouden moeten besteden.

In een bevraging van de Vlaamse bevolking (2004) geeft ongeveer 45% aan dat ze een beetje, tamelijk, ernstig of extreem last hebben van geurhinder. Het verkeer wordt als belangrijkste bron aangewezen, gevolgd door de buren en de industrie op de derde plaats. In de geurklachten vind je deze volgorde echter niet terug. Over het verkeer wordt bijna nooit geklaagd. De buren zijn hier duidelijk koploper opnieuw gevolgd door de industrie.

Percentage van de bevolking met hinder

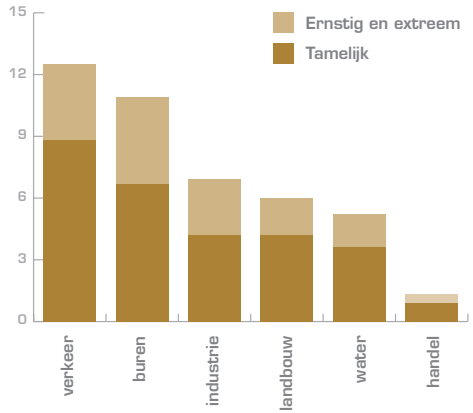

Figuur: bronnen van extreme, ernstige en tamelijke mate van geurhinder in Vlaanderen (2004)

5.2.3 EFFECTEN VAN GEURHINDER

Geurhinder manifesteert zich bij de mens als een gevoel van onbehagen, meestal verwoord als een lagere waardering voor de woonomgeving. Het hindergevoel gaat samen met een gevoel van onrust omdat mensen onaangename geurwaarnemingen vaak in verband brengen met gevaar en giftigheid. Toch is er geen directe relatie aangetoond tussen de geur van verbindingen en giftigheid in de zin van ziekteverwekkende effecten. Wel werden lichamelijke reacties waargenomen door inwerking op het zenuwstelsel. Uit enquêtes en vaststellingen ter plaatse blijkt dat perioden van geurhinder kunnen gepaard gaan met hoofdpijn, verstoring van de slaap en een verlies aan eetlust.

Geurhinder heeft ook een aantal economische effecten. Nieuwe en bestaande bedrijven leveren inspanningen om geurhinder te voorkomen of in geval van klachten geurhinder te bestrijden. In de meest ernstige gevallen kunnen aanhoudende stankproblemen leiden tot de sluiting van een inrichting. Andere mogelijke economische effecten zijn: een daling van de productiviteit van de werknemers door bijvoorbeeld afname van het concentratievermogen door geurhinder in hun werkomgeving, verlies aan klanten in commerciële centra en een daling van de waarde van onroerend goed in gebieden met geurhinder. De omwonenden van potentieel stankverspreidende bedrijven bieden dikwijls weerstand tegen het toekennen van vergunningen.

5.3 GELUIDSHINDER EN TRILLINGEN

5.3.1 WAT IS GELUIDSHINDER?

Economische activiteiten veroorzaken vaak trillingen die zich door de lucht, de bodem, muren, … voortplanten. Men spreekt van geluid wanneer de trillingen waarneembaar zijn voor het menselijk oor. Trillingsproblemen komen zo vaak voor en zijn van zo uiteenlopende aard dat ze moeilijk afzonderlijk behandeld kunnen worden. Daarom worden ze vaak als deel van een geluidsprobleem onderzocht.

Wanneer geluid negatieve gevolgen heeft voor mens en/of milieu dan spreekt men van lawaai. De negatieve invloed van geluid op de mens hangt af van de sterkte van het geluid en van de kenmerken van het geluid (scherpte, toonhoogte, …). Ook subjectieve factoren kunnen een rol spelen bij het als negatief ervaren van geluid zoals de momentane activiteiten, de ingesteldheid en de verwachtingen van het individu.

Uit een grootschalige bevraging blijkt dat geluidshinder de belangrijkste hinderfactor is in Vlaanderen (2004). Slechts 35% van de bevolking zegt hiervan helemaal geen last te hebben, ongeveer 36% beweert een beetje hinder te ondervinden, 18% tamelijk, 9% ernstig en 2% extreem. Deze cijfers verschillen bijvoorbeeld ook naargelang de provincie. De top drie is respectievelijk Vlaams-Brabant, Antwerpen en Oost-Vlaanderen.

5.3.2 WAT IS HET EFFECT VAN GELUIDSHINDER?

Voor de woonomgeving (bij permanente blootstelling) vermindert geluidshinder de levenskwaliteit en kan zo de gezondheid schaden. Direct waarneembare effecten zijn bijvoorbeeld verstoring van de slaap of van de communicatie.

De invloed van geluid op de mens is afhankelijk van een aantal karakteristieken van het geluid. Het geluidsniveau of de geluidssterkte is de belangrijkste. Hoge geluidsniveaus kunnen gehoorbeschadiging veroorzaken. Reeds bij veel lagere niveaus stelt men verstoring van slaap, communicatie en intellectuele activiteit vast en veroorzaakt geluid algemene hinder. De kans op hart- en vaatziekten neemt bij dagelijkse blootstelling (vooral 's nachts) aan een hoog niveau van omgevingsgeluid enigszins toe. Ook psychiatrische aandoeningen en verlaagd geboortegewicht werden vastgesteld, maar er bestaat nog grote onzekerheid over de omvang van deze gevolgen.

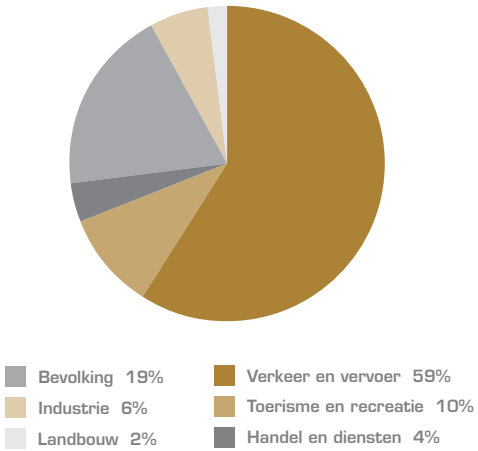

Figuur: Bronnen van geluidshinder in Vlaanderen (MIRA-T, 1998)

5.4 LICHTHINDER

Licht is een milieuaspect dat recent aan belang heeft gewonnen, vooral door de veralgemening van bedrijfsactiviteiten die 24 uur op 24 doorgaan, waardoor het bedrijfsterrein en de toegangswegen 's nachts (sterk) moeten verlicht worden.

Lichtvervuiling is de verhoogde helderheid van de nachtelijke omgeving door overmatig en verspillend gebruik van kunstlicht. De overlast die de mens ondervindt van lichtvervuiling noemen we *lichthinder*. Lichthinder treedt voornamelijk op als regelrechte verblinding, als verstorende factor bij het verrichten van avondlijke of nachtelijke activiteiten of als bron van onbehagen.

Allerlei mensen en instanties kunnen lichthinder veroorzaken:

- de overheid door openbare verlichting;
- de bevolking door verlichting van tuinen en opritten;
- de industrie door verlichting van industrie- en parkeerterreinen;
- de landbouw door de verlichting van serres;
- toerisme en recreatie door de verlichting van sportterreinen;
- diensten en handel door lichtreclame;
- …

Uit een enquête van 2004 blijkt dat 13.4% van de Vlaamse bevolking een beetje tot extreem gehinderd wordt door buitenverlichting. De industrie is de tweede belangrijkste sector die lichthinder veroorzaakt, voornamelijk door de verlichting van industrieterreinen.

Lichthinder uit zich in eerste instantie in een gevoel van onbehagen. Of er daarenboven een langdurige invloed op de gezondheid bestaat, is niet aangetoond. Tussen mensen onderling kan lichthinder aanleiding geven tot

samenlevingsproblemen (bijvoorbeeld wanneer de tuinverlichting van de buurman in je woonkamer binnenschijnt).

5.5 OVERIGE VORMEN VAN HINDER

Naast geur-, licht- en geluidshinder bestaan er nog andere vormen van hinder zoals stofhinder, visuele hinder of rookhinder.

5.5.1 STOFHINDER

We spreken van stofhinder als mensen veel last hebben van vervuiling van hun (woon)omgeving door stof, bijvoorbeeld omdat de was die hangt te drogen vies wordt of omdat de ramen wel erg vaak moeten worden gezeemd. Stofhinder wordt veroorzaakt door stofdeeltjes die voor het blote oog zichtbaar zijn. Dit zijn deeltjes die groter zijn dan 10 micrometer (= 0,01 millimeter), het zogenaamde grof stof. Grof stof heeft geen direct nadelig effect op de gezondheid. Stof van kleinere afmetingen, ook fijnstof genoemd, dingt diep in de longen en kan de gezondheid schaden. Meer informatie hierover vind je in de ACV-actiebrochure 'Milieu en gezondheid'.

Uit de milieujaarverslagen 1999 van de VMM blijkt dat dit de voor het milieu 'stoffigste' sectoren zijn:

1. wegverkeer;
2. gebouwenverwarming;
3. elektriciteitscentrales;
4. ijzer- en staalindustrie;
5. raffinaderijen;
6. graverijen, asfalt, steen, cement, beton, glas, aardewerk, …;
7. houtindustrie;
8. basischemie;
9. voeding;
10. overige chemie;
11. non-ferro industrie.

5.5.2 VISUELE HINDER

Men spreekt van visuele hinder of horizonvervuiling als het uitzicht op een landschap verstoord wordt. Mogelijke oorzaken van visuele hinder zijn:

- heel hoge gebouwen;
- hoge windturbines voor elektriciteitsopwekking;
- schoorstenen en koeltorens;
- geluidsschermen langs een autosnelweg;
- hoogspanningsleidingen;
- …

Foto: R. Peters

5.5.3 ROOKHINDER

Rook kan de kwaliteit van de leefomgeving aantasten. Hij kan bijvoorbeeld de zichtbaarheid verminderen of blootgestelde oppervlakten bevuilen. Over het algemeen is rook afkomstig van een verbrandingsproces. De Vlaamse milieuwetgeving zegt het een en ander over verbrandingsinstallaties en rookhinder (Vlarem II, deel 4 en Vlarem II, afdeling 5.2.3.).

5.6 VERKEER EN VERVOER

Verkeer en vervoer worden heel vaak als hinderlijk ervaren. Daarom spreekt men in het dagelijks taalgebruik van verkeershinder. Verkeer en vervoer zijn echter geen vorm van milieuhinder zoals de andere types van hinder die hierboven beschreven werden. In veel gevallen zijn verkeer en vervoer net de *oorzaak* van milieuhinder. Denk maar aan de stinkende uitlaatgassen of aan de trillingen die door vrachtverkeer veroorzaakt worden. Uit het Schriftelijk Leefomgevingsonderzoek van de Vlaamse overheid blijkt bijvoorbeeld dat verkeer en vervoer de belangrijkste bron van geurhinder zijn. Voor verdere informatie over hinder die door het verkeer veroorzaakt wordt, verwijzen wij dus naar de andere vormen van milieuhinder.

5.7 WAT ZEGT DE WETGEVING OVER MILIEUHINDER?

Weten wat de wetgeving zegt over milieuhinder is geen eenvoudige zaak. Voor sommige vormen van hinder is er niet of nauwelijks een regelgeving uitgewerkt. Voor andere vormen van hinder zijn de normen en voorwaarden moeilijk terug te vinden omdat ze zo verspreid in de wetgeving staan.

Over het algemeen kan je je in geval van milieuhinder beroepen op het burgerlijk recht. Schade veroorzaakt door milieuverontreiniging wordt in België in de eerste plaats vergoed overeenkomstig de regels van de *klas-*

sieke foutaansprakelijkheid (Burgerlijk Wetboek, art. 1382 en art. 1383). Voor de toepassing van de foutaansprakelijkheid moet aan drie voorwaarden voldaan worden:

- er moet schade zijn;
- die het gevolg is van een toerekenbare fout;
- en er moet een oorzakelijk verband tussen fout en schade worden aangetoond.

Er bestaat ook een vorm van foutloze aansprakelijkheid, namelijk de *aansprakelijkheid voor abnormale burenhinder* (Burgerlijk Wetboek, art. 544). Tussen naburige eigendommen bestaat er een soort evenwicht waarbij elke eigenaar een zekere hinder moet dulden die nu eenmaal eigen is aan het 'samenleven'. Wanneer nu echter een eigenaar door zelfs niet-foutief gebruik van zijn goed aan een naburige eigenaar overlast of bovenmatige hinder berokkent, in die mate dat daardoor het bestaande evenwicht wordt verbroken, dan is hij verplicht tot een billijke schadevergoeding.

Ook in de milieuwetgeving vind je bepalingen om hinder te beheersen. We bespreken ze hieronder per type milieuhinder.

5.7.1 GEURHINDER

Er bestaat momenteel nog geen specifieke wetgeving of normering rond geurhinder. Geurproblemen worden geval per geval beoordeeld op een individuele basis. Dit kan via de milieuvergunning of via de vrederechter voor niet vergunnings- of meldingsplichtige bedrijven. De gemeente of provincie kan in de milieuvergunning bijzondere voorwaarden opleggen zoals de uitvoering van een geuronderzoek en het uitwerken van saneringsvoorstellen. Meestal gebeurt dit pas wanneer blijkt dat er zich een probleem stelt.

Wetgeving in verband met andere beleidsdomeinen (bijvoorbeeld luchtverontreiniging) heeft vaak onrechtstreeks invloed op de lokale geurhinderproblematiek. Bovendien zijn er in de Vlarem-wetgeving een beperkt aantal voorschriften opgenomen die voor specifieke sectoren maatregelen opleggen met de bedoeling geurstoffen te reduceren en/of te voorkomen, bijvoorbeeld voor slachthuizen. Afstandsnormen creëren een bufferzone tussen bron en waarnemer en zijn een hulpmiddel wanneer bepaalde geurproblemen aan de bron niet voldoende te verminderen zijn. In Vlaanderen gelden afstandsregels voor de intensieve veehouderij en een beperkt aantal bedrijfssectoren (Vlarem II).

5.7.2 GELUIDSHINDER

5.7.2.1 Milieukwaliteitsnormen voor geluid

Vlarem II (hoofdstuk 2.2.) legt de milieukwaliteitsnormen voor geluid vast. Deze normen voor geluid in open lucht zijn afhankelijk van het gebied (landelijke gebieden, woongebieden, recreatiegebieden, ...). Er wordt een onderscheid gemaakt voor overdag (7-19 uur), 's avonds (19-22 uur) en 's nachts (22-7 uur). In industriegebieden bijvoorbeeld geldt 's nachts een norm van 55 dB(A) terwijl dit in woongebieden maar 35 dB(A) mag zijn. Merk op dat als er een overlapping is tussen twee of meer gebieden, de hoogste richtwaarde dan van toepassing is. Er zijn ook richtwaarden voor geluid binnenshuis ter beoordeling van het geluid van inrichtingen die een gemeenschappelijke muur en/of vloer hebben met bewoonde vertrekken.

5.7.2.2 Richtwaarden en voorwaarden voor het specifieke geluid in open lucht van als hinderlijk ingedeelde inrichtingen

Vlarem II (hoofdstuk 4.5.) regelt de beheersing van geluidshinder voor bedrijven van klasse 1, 2 of 3. Naast de algemene milieukwaliteitsnormen gelden er normen voor het specifieke geluid in open lucht. Vlarem II bevat hierover uitgebreide bijlagen (4.5.1. t.e.m. 4.5.6.). De voorwaarden verschillen naargelang het over een bestaand of over een nieuwe onderneming gaat en zijn ook afhankelijk van de klasse waarin de onderneming ingedeeld is.

5.7.2.3 Richtwaarden voor fluctuerend, incidenteel, impulsachtig en intermitterend geluid in open lucht van als hinderlijk ingedeelde inrichtingen

Bij bepaalde soorten activiteiten wordt geluid niet continu of met een wisselende sterkte geproduceerd. Voorbeelden zijn het geluid dat gepaard gaat met affakkelen, laden en lossen, transport op het terrein, geluiden van mensen en dieren, …

Indien dit soort geluiden maximaal 10% van de beoordelingsperiode (dag, avond of nacht) (ononderbroken) voorkomen, worden hiervoor hogere richtwaarden toegestaan (zie Vlarem II, bijlage 4.5.5.).

5.7.3 LICHTHINDER

Vlarem II (hoofdstuk 4.6 en 6.3) geeft algemene voorschriften ter beperking van lichthinder. Deze voorschriften gelden zowel voor ingedeelde inrichtingen (dit zijn bedrijven die van de overheid een milieuvergunning moeten krijgen) als voor niet-ingedeelde inrichtingen zoals tuinverlichting en verlichte monumenten. Men moet maatregelen treffen om lichthinder te voorkomen, lichtbronnen dienen beperkt tot de noodwendigheden voor uitbating en veiligheid, niet-functionele lichtoverdracht moet maximaal worden beperkt, klemtoonverlichting mag alleen op de inrichting gericht zijn en lichtreclame mag in intensiteit de normale intensiteit van de openbare verlichting niet overtreffen.

5.8 WELK BELEID WORDT ER IN VLAANDEREN ROND MILIEUHINDER GEVOERD?

Het milieubeleidsplan zet de grote lijnen van het Vlaamse milieubeleid uit. MINA-plan 2 werd opgesteld voor de periode 1997-2001 en werd met een jaar verlengd. Het nieuwe milieubeleidsplan 2003-2007 (MINA-plan 3) werd op 19 september 2003 goedgekeurd door de Vlaamse regering.

In het MINA-plan 2 werd een strategie ter bestrijding van geurhinder ontwikkeld met als hoofdlijnen de ontwikkeling van een geurnormering en van de beleidsinstrumenten MKROS en SLO. Het schriftelijk leefomgevingsonderzoek (SLO) is een meetsysteem voor het percentage gehinderde burgers in Vlaanderen. Bij het SLO wordt op regelmatige basis een representatief staal van de Vlaamse burgers door middel van een schriftelijke enquête gevraagd het hindergevoel van geur, geluid en licht te evalueren (zie ciijfers in 5.2., 5.3. en 5.4.). MKROS is een geautomatiseerd MilieuKlachten Registratie- en OpvolgingsSysteem. Het maakt het voor de bevoegde instanties mogelijk milieuklachten in te voeren en op te volgen via het internet.[3] Zowel SLO als MKROS verruimen de inzichten in aspecten van hinderbeleving in bepaalde regio's en bieden de bevolking tegelijk een gestructureerd kanaal om individuele of collectieve meningen over de milieusituatie in de gemeente te uiten.

Ondanks het feit dat het Vlaams geurbeleid doorgaans probleemoplossend in plaats van preventief optreedt, dient zich met het MINA-plan 3 wel een pro-actief geurbeleid aan, gericht op het reduceren van het aantal gehinderden. Eén van de geplande acties is het wettelijk verplicht maken van een geurbestrijdingsplan voor bedrijven die geurhinder kunnen veroorzaken.

Terwijl het MINA-plan 2 – wat milieuhinder betreft -

[3] *Bij het schrijven van deze brochure was MKROS nog in de opstartfase.*

enkel een beleid uitstippelde om geurhinder te bestrijden, komen nu in het MINA-plan 3 ook geluidshinder en lichthinder aan bod. Zo wordt er gepland om de samenwerking te structureren tussen de verschillende Vlaamse administraties inzake geluidshinder, ruimtelijke ordening en mobiliteit. Er is nog geen echt lichthinderbeleid gestart. In het MINA-plan 3 worden doelstellingen geformuleerd zoals bijvoorbeeld het aanzienlijk beperken van de negatieve effecten van licht voor mens en natuur.

Foto: R. Peters

Ruimtelijke verweving

6

Foto: R. Peters

Ruimtelijke verweving

6.1 WAT IS VERWEVING?

Ruimte is de omgeving waarin de mens leeft en werkt en waarin de natuur aanwezig is. De mens kan zich maar optimaal ontplooien als zijn ruimtelijke omgeving voldoende kwaliteiten bezit. Het begrip ruimtelijke kwaliteit steunt daarom op de relatie tussen mens en ruimte.

Binnen de 'open ruimte' trachten verschillende (maatschappelijke) functies letterlijk een plaats te verwerven: natuur, land- en bosbouw, wonen en werken, recreatie en toerisme, gemeenschaps- en nutsvoorzieningen, ontgrondingen en waterwinning.

Terwijl het in landelijke gebieden vooral om functies gaat zoals natuurwaarden, landbouw, water en recreatie zal het bij stedelijke gebieden vooral handelen rond de samenhang tussen woonfunctie, milieu-aspecten, verkeersproblemen en economische aspecten. Het intensieve ruimtegebruik in stedelijk gebied maakt het vinden van oplossingen voor milieuproblemen lastig. In stedelijke gebieden vormt de afweging tussen bebouwing en milieu-aspecten een moeilijk dilemma. Op zich is het een goede gedachte om mensen zoveel mogelijk samen te brengen in bestaande steden. Dit voorkomt dat steden de schaarse vrije ruimte inpikken, zorgt voor een aantrekkelijk investeringsklimaat en beperkt het verkeer door wonen en werken samen te brengen. Echter, er zijn ook nadelen aan verbonden. Omwille van de milieukwaliteit is het samengaan van woningen, drukke winkelstraten en bedrijven in veel gevallen uitgesloten. Denk hierbij aan geluidshinder, luchtverontreiniging, lichthinder,…

Een praktische oplossing voor dit probleem is het scheiden van functies: bedrijven op bedrijventerreinen, woningen in woongebieden,… Maar dat betekent weer meer ruimtegebruik. Het samenbrengen van functies is noodzakelijk om ruimte efficiënt te kunnen gebruiken. Een goede afweging van functies ten opzichte van elkaar is dan nodig.

Verweven is dus het in elkaars nabijheid brengen van functies en activiteiten. Merk hierbij het *actiegerichte* karakter op, namelijk het in elkaars nabijheid *brengen*. Een essentiële voorwaarde voor verweving is dat er een ruimtelijke meerwaarde ontstaat.

Om de wijze waarop en de mate waarin verweving haalbaar is, te bepalen moet men met verschillende factoren rekening houden:

- de hinder of de positieve effecten die nabijheid van andere functies teweegbrengt;
- de bestaande ruimtelijke structuur;
- wat nog draaglijk is aan extra activiteiten zonder andere functies te veel te hinderen of te verdringen;

- de eigenheid van de ruimte (woonomgeving, groene omgeving, …);
- de mate waarin de activiteit de ruimtelijke structuur wijzigt.

6.2 WELKE MEERWAARDE KAN VERWEVING CREËREN?

Wat zijn nu precies de mogelijke voordelen van het verweven, het in mekaars nabijheid brengen van verschillende functies. De meerwaarde kan op vier manieren ontstaan:

- ***uitwisseling:*** het gaat hierbij over activiteiten die een rechtstreeks nut betekenen voor andere activiteiten (bijvoorbeeld het creëren van werkgelegenheid voor omwonenden);
- ***overlapping:*** met elkaar verweven functies 'profiteren' elk van dezelfde kenmerken van de locatie, maar zijn niet rechtstreeks afhankelijk van elkaar (bijvoorbeeld de bouw van wegen- en communicatie-infrastructuur kan zowel ten goede komen van het woonklimaat als van de economische activiteiten);
- ***gemeenschappelijke derde activiteit:*** een concentratie van activiteiten kan andere activiteiten aantrekken zoals handel en horeca;
- ***scheiding:*** indien één van de functies tekortgedaan wordt door een andere functie, dienen ze van elkaar gescheiden te worden op een manier dat de impact wordt weggenomen. Dit wil dus niet zeggen dat de beide functies niet in elkaars nabijheid kunnen blijven (bijvoorbeeld een wijziging in de perceelstructuur opdat woningen over een zonnige tuin zouden beschikken of gebouwen zo plaatsen dat ze een buffer zijn tegen geluidshinder).

6.3 VERWEVINGSDIAGRAM: DE RELATIE TUSSEN WONEN EN WERKEN

Een bepaalde omgeving is steeds in verandering: een onderneming breidt uit, er wordt een woonblok bijgebouwd, een straat wordt heraangelegd, … Werken aan verweving is steeds opnieuw een 'evenwicht' creëren tussen wonen en werken. Veranderingen binnen je onderneming in relatie tot haar omgeving dienen onderzocht te worden. Kan er door een verandering in het gebruik van de beschikbare ruimte (nieuwe activiteit, nieuwe toegangswegen, …) meerwaarde ontstaan door uitwisseling, overlapping, gemeenschappelijke derde activiteit of eventueel door scheiding?

De relatie tussen wonen en werken kan je voorstellen in een *verwevingsdiagram*

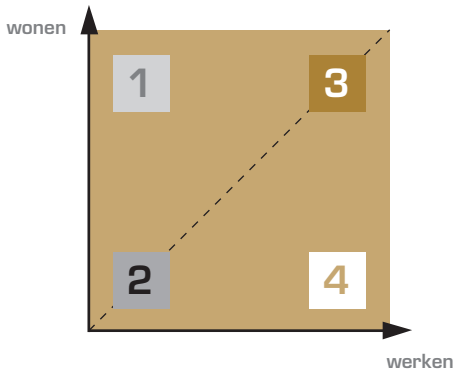

De horizontale as geeft aan in welke mate de beschikbare ruimte aangepast is of aantrekkelijk is om economische activiteiten te ontwikkelen. De vertikale as geeft aan in welke mate de ruimte aangepast of aantrekkelijk is om te wonen.

In dit diagram kunnen we vier soorten van gebieden onderscheiden:

1. *Sterke investeringen in de ontwikkeling van een gunstig woonmilieu verhinderen de ontwikkeling van een werkmilieu.* Residentiële wijken zijn hiervan een voorbeeld. In deze wijken wordt op een dermate inefficiënte manier geïnvesteerd in een 'groen, rustig en veilig milieu' dat tegelijkertijd bedrijven worden uitgesloten.

2. *Sterke investeringen in de ontwikkeling van een gunstige werkomgeving belemmeren de ontwikkeling van een woonomgeving.* Dit wordt bijzonder goed geïllustreerd door bedrijventerreinen. In zo'n omgeving zijn bedrijfsleiders minder genoodzaakt te investeren in het leefmilieu zodat wonen onmogelijk wordt.

3. Hier is een *grote investeringsdynamiek* aanwezig. Zowel omwonenden als bedrijven leggen sterke claims op de ruimte. Bijvoorbeeld: een textielbedrijf heeft een vergunningsaanvraag ingediend voor een uitbreiding van de spinnerij terwijl het buurtcomité ijvert voor een speelplein en meer parkeerplaatsen. In dit verwevingsmilieu staat de ruimte zeer sterk onder druk. Dit komt eerder voor op strategische locaties in stedelijke gebieden.

4. Woningen en bedrijven bestaan naast elkaar in een *weinig dynamisch systeem*. Er is eerder sprake van desinvestering. Er is veel bedrijfsruimte beschikbaar en verscheidene woningen staan leeg. Braakliggende percelen worden niet benut. Dit komt voor in gebieden die op een bepaald ogenblik socio-economisch minder 'in de markt' liggen, en hierdoor minder investeringen aantrekken.

De stippellijn in het midden geeft gebieden aan waar er sprake is van verweving, waar dus wonen en werken samen aanwezig zijn. Hoe meer linksonder een omgeving op deze middellijn gesitueerd is, hoe minder 'intens' de verweving is (zie hierboven bij punt 4). Verweving resulteert hier niet in socio-economische en ruimtelijke meerwaarde van efficiënt ruimte- en infrastructuurgebruik.

Hoe meer rechtsboven een omgeving op deze middellijn gesitueerd is, hoe meer spanning er is (zie punt 3), hoe meer competitie tussen wonen en werken. Hier ontstaat meerwaarde door de verweving. Omdat zowel bewoning als economische activiteiten zich hier willen vestigen, is men verplicht te zoeken naar goede manieren om ze met elkaar te verzoenen. Mogelijkheden voor een efficiënt gebruik van de ruimte worden dan aangegrepen. Dit is precies één van de principes van het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen: 'Verweving moet de regel zijn, scheiding de uitzondering.' (zie verder bij punt 6.5.)

Om dit verwevingsdiagram toe te passen op je eigen situatie, kan je even stil staan bij de volgende vragen:

- *In welke buurt ligt jouw onderneming? Komen er veel nieuwe bedrijven bij of staan er veel bedrijfsruimten leeg?*
- *Staan er veel woningen in de buurt van jouw onderneming? Zo ja, heerst er een positief investeringsklimaat voor bedrijven?*
- *Zou je zelf in de buurt van jouw onderneming willen wonen? Is de woonbuurt aantrekkelijk of is er veel leegstand en verkrotting?*
- *Zijn er veel bedrijven in de buurt van jouw woning (waaronder misschien de onderneming waar je werkt)? Zo ja, wordt de ontwikkeling van een gunstige woonomgeving gestimu-leerd?*
- *Waar zou je de omgeving van jouw onderneming situeren in het diagram? Is er sprake van verweving?*

6.4 DE EVOLUTIE VAN DE RUIMTE IN VLAANDEREN

Nog niet zo lang geleden zag Vlaanderen er helemaal anders uit dan nu. Dorpen en steden werden omgeven door het platteland. Lintbebouwing, verspreide bewoning en zonevreemde industrie waren eerder uitzondering dan de regel. Maar de vlug evoluerende economische, technologische, sociale en culturele ontwikkelingen maakten een eind aan deze toestand. Na de Tweede Wereldoorlog ontstaan nieuwe functionele landschappen. Niet alleen groeien de havencomplexen, de industrieparken en de grote commerciële centra en linten, maar er verschijnen ook veel alleenstaande woningen in het groen met daartussen een enorm uitgebreide verkeersinfrastructuur om dit alles bereikbaar te houden. Onze ruimte is dus geëvolueerd van een netwerk van herkenbare kernen tot een diffuse nevel met verspreide bebouwing die meestal alleen met de wagen te bereiken is.

Vanaf de jaren '50-'60 maakte het wonen zich los van de stads- en dorpskernen en verspreidde het zich vlug over de open ruimte. Het stedelijk beleid versterkte deze stadsvlucht door voorrang te geven aan kantoren, wegen en winkels in de stad. Naast de toename van de bevolking buiten de agglomeratie, verhuisde ook de kleinhandel naar de voorstad.

De spectaculaire opmars van de auto is belangrijk voor de ruimtelijke ontwikkelingen van de laatste 50 jaar. Met de stijging van de inkomens en de algemene economische groei van de jaren '60 kwam die auto binnen vrijwel ieders bereik en creëerde hij een nooit eerder geziene bewegingsvrijheid. Tussen 1968 en 1998 is het aantal pendelaars dat met de wagen naar het werk rijdt, verdubbeld. Het overheidsbeleid speelde hierop in door de aanleg van wegeninfrastructuur. Het stedelijk weefsel werd aan de auto aangepast. Overal te lande werden subsidies voor het aanleggen van wegen, verkavelingen, bedrijventerreinen, sport- en culturele infrastructuur toegekend. In de jaren '60 en '70 kregen universitaire campussen, ziekenhuiscomplexen enz. een plaats in de periferie van grote steden. Vanaf de tweede helft van de jaren '80 volgden de geïntegreerde winkelcentra, bioscoopcomplexen, grote beurs- en tentoonstellingsruimten en recreatieparken. De voornaamste zorg was de bereikbaarheid met de auto, wat resulteerde in nog meer verplaatsingen. Het bezit van een auto werd gaandeweg van een luxe tot een noodzaak om maatschappelijk te kunnen functioneren en te voorzien in elementaire behoeften.

Een belangrijk fenomeen is dat de bebouwing voornamelijk langs de wegen aangroeit. Langs bestaande wegen kan immers op relatief goedkope manier bouwgrond gerealiseerd worden. De nieuwbouw van woningen zorgt voor het aaneengroeien van gehuchten en dorpen langs gemeentewegen. Vanaf de jaren '80 entten de kleinhandel en KMO's zich op de provinciale wegen en gewestwegen waardoor de commerciële linten vorm kregen. Nu zien we een derde vorm van lintbebouwing ontstaan. Bedrijven vestigen zich langs de autosnelwegen omwille van de aanwezige infrastructuur en de bereikbaarheid, maar ook om door de automobilisten opgemerkt te worden. In totaal heeft bouwlustig Vlaanderen op die manier 5 500 km lintbebouwing verwezenlijkt.

Het ruimtelijk beleid was echter ontoereikend om deze versnippering van de beschikbare ruimte tegen te gaan. De stedenbouwwet van 1962 was in zijn tijd een goed instrument om de ruimtelijke ordening in goede banen te leiden. De wet voorzag in het opmaken van *gewestplannen* die een eindtoestand voor de ruimtelijke ontwikkeling vastlegden. De gewestplannen konden door de gemeenten verder worden verfijnd in algemene en bijzondere *plannen van aanleg* (APA's en BPA's). Het duurde echter meer dan vijftien jaar eer de gewestplannen er kwamen. Hierbij werd rekening gehouden met de verlangens van de sectoren. Bovendien bleken de gewestplannen veel te statisch en veel te gedetailleerd. Het beleid liep regelmatig achter de ruimtelijke feiten aan en bestendigde de heersende trends. Zelf gebruikte de overheid de instrumenten van

de ruimtelijke ordening voor de economische expansie en de aanleg van infrastructuur, waardoor de heersende tendensen van desurbanisatie en toenemend autoverkeer werden versterkt.

Vooral het gebrek aan een coherente langetermijnvisie op de gewenste ruimtelijke ontwikkeling stond lang een goed beleid inzake ruimtelijke ordening in de weg. In het begin van de jaren negentig besefte de Vlaamse overheid dit duidelijk omdat allerlei ruimtelijk gebonden problemen extreem tot uiting kwamen. Vanuit dit besef werden er dan ook maatregelen genomen om een beter ruimtelijk beleid te voeren. Het tegengaan van lintbebouwing door het afschaffen van de opvulregel en de uitbreidingsstop van zonevreemde bedrijven was in 1992 een eerste aanzet om naar een andere ruimtelijke planning over te stappen. Ook was er de goedkeuring van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen.

6.5 WELK BELEID WORDT ER ROND RUIMTELIJKE ORDENING GEVOERD?

De overheid heeft als taak de verschillende behoeften van de gebruikers op een stuk van onze beperkte ruimte tegen elkaar af te wegen. Aan de basis van een goed ruimtelijk beleid liggen de volgende drie uitgangspunten:

- duurzaam omspringen met de ruimte zodanig dat de ruimte beheerd wordt ten behoeve van de huidige generatie, zonder de behoeften van de toekomstige generaties in het gedrang te brengen;
- de draagkracht van die ruimte bewaren. Dit is het toelaten van maatschappelijke functies (industrie, verkeer, wonen, …) zonder dat de een de andere verdringt of te veel hindert;
- de ruimtelijke kwaliteit bewaren en waar mogelijk verhogen.

Een vierde uitgangspunt is meer gericht op beleidsvoering: het subsidiariteitsbeginsel. Dit betekent dat beslissingen op het meest geschikte bestuursniveau moeten genomen worden.

Een goed ruimtelijk beleid vraagt om een rationele en planmatige aanpak Concreet resulteert deze aanpak in enkele plannen en documenten waarin de bestaande ruimtelijke structuur wordt beschreven en geanalyseerd en die de visie bevatten op wat ruimtelijk gewenst wordt. Het nieuwe ruimtelijk beleid krijgt zijn concrete invulling door de ruimtelijke structuurplannen als kader en door de ruimtelijke uitvoeringsplannen, het vergunningen- en het handhavingsbeleid, aangevuld met een grond- en pandenbeleid.

6.5.1 RUIMTELIJKE STRUCTUURPLANNEN

Op 23 september 1997 keurde de Vlaamse regering het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) goed. Het RSV schetst de visie op de gewenste ontwikkeling van het Vlaamse grondgebied tot 2007. Deze visie wordt als volgt samengevat: 'Vlaanderen, open en stedelijk'. Voortbouwend op het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen stelden provincies en gemeenten hun eigen structuurplan op.

Wat zegt het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen over verweving?

Het RSV stelt duidelijk dat het wenselijk is de multifunctionaliteit van de stedelijke gebieden te versterken. Het kan niet de bedoeling zijn alle economische bedrijvigheid uit de stedelijke gebieden te verdrijven en te herlokaliseren op regionale of lokale bedrijventerreinen. Alleen wanneer de inplanting van sommige activiteiten wegens hinder, schaal, … niet aanvaardbaar is, moeten zij zich elders vestigen. 'Verweving moet de regel zijn, scheiding de uitzondering.'

VLAREM en het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen hebben duurzame ontwikkeling als gemeenschappelijk uitgangspunt. Hieruit vloeit voort dat milieukwaliteit en ruimtelijke kwaliteit verenigbaar zijn. Het kan niet de bedoeling zijn door een eventuele versoepeling van de vestigingsvoorwaarden voor bedrijven in woongebieden, de milieuhinder te laten toenemen.

Algemeen stelt het RSV dat de economische activiteiten in de economische knooppunten (bijvoorbeeld havens) geconcentreerd zijn op goed uitgeruste regionale of lokale bedrijventerreinen of ze komen verweven voor met andere functies. Voor de herlokalisatie en uitbreiding van historisch gegroeide bedrijven kan ruimte worden voorzien in gemeenten buiten de economische knooppunten. Lokale bedrijventerreinen vangen de nieuwe en de te herlokaliseren lokaal verzorgende bedrijven op.

6.5.2 RUIMTELIJKE UITVOERINGSPLANNEN

Ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP) zijn praktische instrumenten om de visie van de structuurplannen uit te voeren. Ruimtelijke uitvoeringsplannen zijn kaarten en/of documenten die de bestemming van de bodem vastleggen voor een of meer sectoren binnen een bepaald gebied. Ze verschillen van de vroegere bestemmingsplannen doordat ze naast voorschriften voor de inrichting, ook voorschriften inzake het beheer van het gebied en een fasering in de tijd kunnen bevatten. Ze hebben een verordenend karakter, wat betekent dat de overheid zich er bij individuele besluiten, zoals bij het verlenen van bouwvergunningen, moet naar schikken.

De overheid kan verschillende soorten ruimtelijke uitvoeringsplannen opstellen:

- een RUP voor een aaneensluitend geheel van het grondgebied bestaande uit verschillende deelgebieden (bijvoorbeeld bedrijventerreinen, natuurgebieden en landbouwgebieden);
- een RUP voor uiteenliggende delen van het grondgebied die dezelfde functie hebben (bijvoorbeeld enkel natuurgebieden);
- een RUP dat enkel betrekking heeft op één grote lijninfrastructuur (bijvoorbeeld een nieuwe spoorlijn).

Let op: overgang van oude naar nieuwe plannen!

Het vroegere stelsel van gewestplannen en gemeentelijke plannen van aanleg wordt vervangen door de ruimtelijke uitvoeringsplannen. We bevinden ons nu in een overgangsperiode: de bestaande plannen van aanleg blijven behouden tot wanneer ze vervangen worden door een ruimtelijk uitvoeringsplan. Zo zorgt men ervoor dat er geen juridisch vacuüm of blinde vlekken op de plannen ontstaan.

Foto: R. Peters

6.5.3 GROND- EN PANDENBELEID

De kostprijs van een grond heeft via de wet van vraag en aanbod een grote invloed op de ruimtelijke ordening in Vlaanderen, zonder dat de overheid daar vat op heeft. Omdat ruimtelijke kwaliteit een fundamentele doelstelling is van het ruimtelijk beleid dient er ingegrepen te worden in dit vrije marktmechanisme. Daarvoor heeft de overheid een aantal middelen voorzien:

- het recht van voorkoop;
- planschadevergoeding;
- planbaten;
- de oprichting van een grondfonds;
- onteigening van onroerende goederen;
- ruil- en herverkavelingsplannen.

6.5.4 VERGUNNINGEN

Voor het oprichten van constructies en gebouwen en voor een aantal activiteiten zoals het wijzigen van het reliëf, het uitzicht en de vegetatie is een bouwvergunning vereist (decreet van 18 mei 1999). Om een stuk grond te verdelen in verscheidene kavels met de bedoeling deze te bebouwen is steeds een verkavelingsvergunning nodig.

6.5.5 TOEZICHT EN HANDHAVING

Wetten en decreten moeten nageleefd worden. In het verleden is dit te weinig gebeurd. Denk maar aan de vele bouwmisdrijven en aan de zonevreemde gebouwen. Daarom bevat het decreet van 18 mei 1999 bepalingen inzake straffen, toezicht, herstelmaatregelen, stopzetting der bouwwerken en de regularisatie bij inbreuken. Tenzij de werken stilgelegd worden, is het steeds een rechter die de straffen uitspreekt, gaande van geldboetes tot gevangenisstraffen. De gewestelijke stedenbouwkundige ingenieur beteugelt bouwmisdrijven en controleert het afleveren en uitvoeren van vergunningen.

In de ruimtelijke ordening evolueert de wetgeving snel. Voor de meest actuele stand van zaken kan je een kijkje nemen op www.ruimtelijkeordening.be, d.i. de website van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, administratie Ruimtelijke Ordening.

Bijlage 1 :
Hinderchecklist

Deze checklist geeft geen antwoorden, ze stelt alleen maar vragen. En dat is ook de bedoeling: het is een hulpmiddel voor militanten die in hun onderneming willen werken rond 'verweving en hinder'. Tijdens de voorbereidingsfase van het actieplan stel je een inventaris op van knelpunten met betrekking tot milieuhinder. Hiermee ga je na wat er zou moeten veranderen voor een betere kwaliteit van de werk- en woonomgeving. Succes ermee!

Milieu- en bouwvergunning

	JA	NEE
Moet de onderneming een milieuvergunning hebben?		
Zijn er problemen om aan de voorwaarden uit de vergunning te voldoen?		
Wanneer de huidige vergunning binnen de 18 maanden vervalt, wordt er dan werk gemaakt van een nieuwe aanvraag?		
Zijn er bezwaren vanuit de omgeving gekomen tijdens de laatste vergunningsaanvraag?		
Indien er bezwaren waren tegen de vergunningsaanvraag, werd er dan aan tegemoet gekomen?		
Is de bouwvergunning in orde?		

Houding tegenover omwoners en externe communicatie

	JA	NEE
Is de onderneming gevestigd in of in de omgeving van een woonkern?		
Indien de onderneming in de buurt van een woonkern ligt, levert dit dan problemen op?		
Wordt er aan omwonenden *spontaan* milieu-informatie over de onderneming verstrekt?		
Worden er contacten gelegd met de buurt?		
Worden er contacten gelegd met milieuverenigingen?		
Wordt er *op aanvraag* aan omwonenden milieu-informatie over de onderneming verstrekt?		
Zijn er klachten over de onderneming?		
Is er een duidelijk verband tussen de klachten en de activiteiten van de onderneming?		
Zijn er van naburige bedrijven milieurisico's te verwachten?		
Komen de klachten rechtstreeks bij de onderneming binnen?		
Is er een meldpunt voor klachten?		
Worden de klachten van omwonenden over milieuhinder ernstig genomen?		
Worden de omwonenden betrokken bij het zoeken naar oplossingen?		
Indien er een buurtcomité, actiegroep of milieubeweging actief is in de regio, voeren ze dan acties rond jouw onderneming?		
Ben je als vakbond betrokken bij conflicten met de buurt?		
Worden de omwonenden geïnformeerd over het gevolg dat aan de klacht(en) gegeven wordt?		

Luchtvervuiling -> stof- en geurhinder

	JA	NEE
Is er geurhinder?		
Weet je welke maatregelen tegen geurhinder genomen worden?		
Is er een overzicht van de belangrijkste luchtemissies (gas, stof, dampen, …) van de onderneming?		
Is er een overzicht van de emissiepunten?		
Worden er maatregelen genomen om de uitstoot te verminderen?		
Worden er emissiemetingen door de onderneming, door een erkend labo en/of door de overheid uitgevoerd?		
Worden de emissienormen nageleefd?		

Geluidshinder en trillingen

	JA	NEE
Is er geluidshinder?		
Weet je welke maatregelen tegen geluidshinder genomen worden?		
Is er een overzicht van de bronnen van geluid en trillingen?		
Werden er binnen en buiten de onderneming maatregelen genomen?		
Vind je de resultaten van de metingen terug in het milieujaarverslag (deelverslag 'geluid')?		
Voldoet de onderneming aan de geluids- en trillingsnormen (Vlarem II en/of bijzondere voorwaarden in de milieuvergunning)?		

Lichthinder

	JA	NEE
Is er lichthinder?		
Weet je welke maatregelen tegen lichthinder genomen worden?		
Wordt het bedrijfsterrein / parkeerterrein 's nachts verlicht?		
Wordt er overmatig en/of verspillend omgegaan met kunstlicht?		
Is klemtoonverlichting (bijvoorbeeld spots op historische gebouwen) alleen op de inrichting gericht?		
Is het gebruik van lichtbronnen bedoeld voor de uitbating en de veiligheid (van personen)?		
Worden er slechte gassen 'afgefakkeld'?		

Bijlage 2:

Wie is wie?

1 HET ACV

Elke deelorganisatie vanhet ACV heeft één of meer personen die verantwoordelijk zijn voor het thema milieu. Bij hen kan je terecht voor informatie, advies of doorverwijzing.

Milieudeskundigen Beroepscentrales

CCOD: Marc De Keyser, 02/582.87.11; **LBC-NVK**: Renaat Hanssens, 03/220.87.11; **ACV Voeding en Diensten**: Yves Giets, 02/500.28.11; **ACV Bouw en Industrie**: Justin Daerden en Patrick Franceus, 02/285.02.11; **ACV Energie Chemie**: Pierre Peirens, 02/739.45.45; **COC**: Rudy Van Renterghem, 02/285.04.40; **COV**: Rachel De Veirman, 02/227.41.11; **ACV Metaal**: Johan Verbrugghe, 015/62.72.60; ACV **Textura**: Griet Stevens, 09/222.57.01; **ACV Transcom**: Luc Coeckelbergs, Joris Kerkhofs of Joris Welters, 02/549.07.60.

Milieudeskundigen gewestelijke verbonden

ACV Aalst-Oudenaarde: Nico Dandoi, 053/73.45.55; **ACV Antwerpen**: Karel Mennes, 078/15.20.58; **ACV Brugge**: Sandra Lamote, 050/44.41.11; **ACV Brussel-Halle-Vilvoorde**: Ben Debognies, 02/508.87.11;**ACV Gent-Eeklo**: Marie-Jeanne De Pauw, 09/265.42.75; **ACV Kempen**: Lieve Cox, 014/40.30.46; **ACV Leuven**: Bart Dumoulin, 016/21.93.11; **ACV Limburg**: Els Kerkhofs, 011/29.17.19; **ACV Mechelen-Rupel**: 015/28.85.11; **ACV Midden-West-Vlaanderen**: Frans D'Haeyere, 051/26.55.55; **ACV Oostende-Westhoek**: Wim David, 059/55.25.11; **ACV Waas en Dender**: Giovanni De Greef, 03/760.13.24; **ACV Zuid-West-Vlaanderen**: Marianne Demeestere, 056/23.55.11.

Je kan al deze personen ook per e-mail bereiken: voornaam.achternaam@acv-csc.be.

Bijvoorbeeld: mariejeanne.depauw@acv-csc.be of frans.dhaeyere@acv-csc.be

2 VLAAMSE OVERHEID: MILIEUHINDER

VMM
De Vlaamse Milieumaatschappij
Van De Maelestraat 96
9320 EREMBODEGEM
Infoloket: 053/726.445
http://www.vmm.be

Gunther Van Broeck
Sectie Lucht
AMINAL
Phoenix gebouw, Koning Albert II-laan 19 (9de verd.)
1210 BRUSSEL
Tel 02/553.11.35
Fax 02/553.11.45
gunther.vanbroeck@lin.vlaanderen.be
Kan gecontacteerd worden voor bijkomende informatie m.b.t. MKROS, geurhinder en luchtverontreiniging.

Gisela Vindevogel
Sectie Geluid, trillingen en niet-ioniserende straling
AMINAL
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 BRUSSEL
Tel 02/553.80.96
Fax 02/553.80.55
gisela.vindevogel@lin.vlaanderen.be
Kan gecontacteerd worden voor bijkomende informatie m.b.t. geluidshinder en lichthinder.

3 VLAAMSE OVERHEID: RUIMTELIJKE ORDENING EN VERWEVING

Geert Mertens
Afdeling Ruimtelijke Planning
Administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumenten en Landschappen (AROHM)
Koning Albert II-laan 20 bus 7
1000 BRUSSEL
Tel 02/553.83.79
Fax 02/553.83.85

David Stevens
Directoraat-generaal (gebiedsgericht beleid)
Administratie Milieu-, Natuur-, Land- en Waterbeheer (AMINAL)
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 BRUSSEL
Tel 02/553.83.03
Fax 02/553.80.06

4 HANDHAVERS

Afdeling Milieu-inspectie
Koning Albert II-laan 20 bus
81000 BRUSSEL
Tel 02/553.81.83
Fax 02/553.80.85
milieu-inspectie@lin.vlaanderen.be
www.mina.vlaanderen.be/wiedoetwat/aminal

Afdeling Milieu-inspectie
Buitendienst Antwerpen
Copernicuslaan 1
2018 ANTWERPEN
Tel 03/224.64.25Fax
03/224.64.28

Afdeling Milieu-inspectie
Buitendienst Vlaams-Brabant
Waaistraat 1 bus 2
3000 LEUVEN
Tel 016/21.11.50
Fax 016/21.11.51

Afdeling Milieu-inspectie
Buitendienst Limburg
Gouverneur Roppesingel 25
3500 HASSELT
Tel 011/26.42.60
Fax 011/26.42.61

Afdeling Milieu-inspectie
Buitendienst Oost-Vlaanderen
Apostelhuizen 26 K
9000 GENT
Tel 09/235.58.50
Fax 09/235.58.79

Afdeling Milieu-inspectie Buitendienst West-Vlaanderen
Koningin Astridlaan 29/4
8200 BRUGGE
Tel 050/40.42.11
Fax 050/39.15.12

Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie
Koning Albert II-laan 7
1210 BRUSSEL
Tel 02/553.46.00
Fax 02/553.46.01
ondergrond@vlaanderen.be
energie@vlaanderen.be
www.energiesparen.be

De Openbare Afvalstoffen-maatschappij voor het Vlaamse Gewest (OVAM)
Stationsstraat 110
2800 MECHELEN
Tel 015/284.284
Fax 015/203.275
info@ovam.be
http://www.ovam.be

Afdeling Preventieve en Sociale Gezondheidszorg
Markiesstraat 1
1000 BRUSSEL
Tel 02/553 35 09
Fax 02/553 36 90
preventievegezondheidszorg@vlaanderen.be
www.wvc.vlaanderen.be

Arbeidsinspectie: inspectie toezicht op het welzijn op het werk
Adressen en ambtsgebieden zijn te vinden op http://meta.fgov.be/pc/pcd/nlcd05.htm

5 ANDERE

Arbeid & Milieu vzw
Statiestraat 179
2600 BERCHEM
Tel 03/218.78.03
Fax 03/218.80.77
http://www.a-m.be

HIVA
Hoger Instituut voor de Arbeid
Sector Duurzame Ontwikkeling
Parkstraat 47
3000 LEUVEN
Tel 016/32.31.30
Fax 016/32.33.44
www.hiva.be

Bond Beter Leefmilieu vzw
(koepel van Vlaamse milieu-verenigingen)
Erik Grietens
Tweekerkenstraat 47
1000 BRUSSEL
Tel 02/282.17.34
Fax 02/230.53.89
http://www.bondbeterleefmilieu.be

Greenpeace
Haachtsesteenweg 159
1030 BRUSSEL
Tel 02/274.02.00
Fax 02/201.19.50
http://www.greenpeace.be

Natuurpunt
Kardinaal Mercierplein 1
2800 MECHELEN
tel 015/29.72.20
fax 015/42.49.21
http://www.natuurpunt.be

6 INTERESSANTE MILIEUWEBSITES

www.emis.vito.be

Databank van leveranciers van milieutechnologieën, studiebureaus, laboratoria, sommige erkende deskundigen; kenniscentrum best beschikbare technieken; kalender met milieuevenementen.

www.milieulink.be

Dé site voor de milieucoördinator; overzicht van de laatst veranderde milieuwetgeving.

www.ondernemen.vlaanderen.be

Deze site helpt de ondernemer bij het vervullen van formaliteiten en procedures en biedt daartoe o.a. formulieren voor vergunningsaanvragen en lijsten van MER en VR deskundigen.

www.milieukalender.com

Op deze site krijg je gratis een chronologische kalender van de periodiek te vervullen milieuverplichtingen voor je onderneming.

www.felnet.org

Flanders Environmental Library Network: samenwerkingsverband van de belangrijkste milieudocumentatiecentra in Vlaanderen (OVAM, VMM, ...). Interessant voor het opzoeken van publicaties en andere infobronnen rond milieu en natuur.

www.milieujaarverslag.com

Bevat milieujaarverslagen van Nederlandse en Belgische bedrijven.

www.vmm.be

Deze site is voornamelijk gericht op lucht en water.

www.mina.be

Interessant voor de navigator Vlaamse wetgeving. Geeft ook een duidelijk beeld van de werking van de verschillende milieuadministraties.

www.ovam.be

Voornamelijk gericht op bodem en afval.

www.europa.eu.int

Site van de Europese Unie met o.a. de geldende Europese wetgeving.

www.milieuwinst.ovam.be

Praktijkvoorbeelden van milieuvriendelijke technologieën.

http://www2.vlaanderen.be/ned/sites/ruimtelijk/

Informatie van de Vlaamse overheid over ruimtelijke ordening.

www.envirodesk.com

Deze site omvat o.a. recente wetgeving, formulieren en een bedrijvenbeurs.

www.milieuhinder.be

Website van de Vlaamse overheid over milieuhinder.

V.U.: Chris Venstermans, Haachtsesteenweg 579, 1031 Brussel - www.acv-online.be - april 2005

www.acv-online.be

Dit is een brochure in het kader van het Vlaamse intersyndicale milieuproject. De brochure kwam tot stand met de financiële steun van de Vlaamse overheid.

Deze brochure werd gedrukt op milieuvriendelijk papier met behulp van inkten op vegetale basis.

Vormgeving: Ronny Peters